

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Факультет іноземних мов
Кафедра перекладу та слов'янської філології**

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

(підпис) (прізвище, ініціали)
« ____ » _____ 20 ____ р.

Реєстраційний № _____

« ____ » _____ 20 ____ р.

**ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЧИТАЦЬКОЇ ГРАМОТНОСТІ УЧНІВ
5-9 КЛАСІВ ЗЗСО У РЕЖИМІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ**

Кваліфікаційна робота студентки групи

ЗАМм-23

(шифр групи)

ступінь вищої освіти магістр

(бакалавр, магістр)

спеціальності

014.02 Середня освіта (Мова і література

(англійська))

Моргунової Марини Сергіївни

Керівник кандидат педагогічних наук,

доцент Каневська О. Б.

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS _____ Кількість балів _____

Голова ЕК _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

Члени ЕК _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

Кривий Ріг – 2024

ЗАПЕВНЕННЯ

Я, Моргунова Марина Сергіївна, підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця кваліфікаційна робота виконана самостійно, не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я не надавала і не одержувала недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету ознайомена. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

(Марина Моргунова)

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЧИТАЦЬКОЇ ГРАМОТНОСТІ УЧНІВ	7
1.1. Формування англомовної читацької грамотності здобувачів освіти як методична проблема	7
1.2. Аналіз модельних програм з англійської мови для 5-9 класів щодо їх спрямованості на розвиток читацької грамотності	14
Висновки до першого розділу	21
РОЗДІЛ 2. ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК НАПРЯМ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ	23
2.1. Дистанційне навчання: визначення поняття та його ознак у науково-педагогічному дискурсі	23
2.2. Особливості організації навчальної діяльності учнів під час дистанційного навчання	30
Висновки до другого розділу	39
РОЗДІЛ 3. Методичні поради щодо організації процесу формування англомовної читацької грамотності учнів 5-х класів в умовах дистанційного навчання	41
3.1. Система уроків англійської мови для 5-х класів в аспекті їх спрямованості на формування англомовної читацької грамотності	41
3.2. Вправи на формування англомовної читацької грамотності	44
3.3. Розробки уроків англійської мови для 5 класу	54
Висновки до третього розділу	63
ВИСНОВКИ	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	67
ДОДАТКИ	73
Додаток А	73

ВСТУП

Актуальність теми кваліфікаційного дослідження. Читацька грамотність є ключовою компетентністю, необхідною для соціальної інтеграції, професійного розвитку та здатності адаптуватися до інформаційного суспільства. Дистанційне навчання, яке стало основною формою освіти під час пандемії COVID-19 та збройного конфлікту в Україні, суттєво вплинуло на якість здобуття іншомовної освіти загалом і розвиток іншомовних (передусім, англomовних) читацьких навичок зокрема.

Однією з ключових вимог іншомовної освіти є розвиток умінь читати, які не лише сприяють формуванню іншомовної компетентності здобувачів освіти, розширюють їхні комунікативні можливості, сприяють розумінню інших культур, але й відкривають доступ до світової спільноти. Однак умови дистанційного навчання ставлять учителів іноземних мов перед завданням адаптації своїх підходів для ефективного навчання читання.

Масове дистанційне навчання в умовах ізоляції стало викликом, проте вчителі швидко освоїли цифрові ресурси та платформи, щоб забезпечити продовження навчального процесу. Системи дистанційного навчання та системи керування навчальним контентом відіграють значну роль у полегшенні процесів викладання та навчання для осіб, які фізично не присутні в одному місці. Онлайн-уроки допомагають здійснювати зворотний зв'язок та ефективну комунікацію між вчителем та учнем, впроваджувати різноманітні навчальні моделі, знижуючи вартість та роблячи навчання більш доступним.

У сучасній методиці активізувалися дослідження щодо питань навчання в дистанційному режимі та розвитку в здобувачів читацької грамотності. Вагомий внесок у розробку цих проблем зробили такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як: Н. Бондаренко [2], Т. Вакуленко [4], В. Ващенко [5], Ю. Гайдученко [36], Н. Гончаренко [8], К. Колос [17], С. Ломакович [4], С. Мигович [19], О. Пасічник [31], В. Прибилова [33], К. Ярощук [38], J. Adams [39], G. Норре [45], J. Kettunen [47] та ін. Дослідники слушно вказують на те, що важливість дослідження рівня читацької грамотності в учнів пов'язана з

потребою в їхній підготовці до інформаційного суспільства, де здатність розуміти, оцінювати та інтегрувати інформацію є важливою для розвитку критичного мислення та соціальної активності. До того ж, зростання доступності інтернету та цифрових технологій створило низку можливостей для навчання на відстані. Учні тепер можуть отримувати доступ до різноманітних онлайн-ресурсів, текстів та відеоматеріалів, що вимагає від вчителів адаптації методик викладання.

Але, незважаючи на постійний методичний пошук у царині підвищення якості формування іншомовної читацької грамотності здобувачів загальної середньої освіти та вдосконалення технологій навчання іноземних мов у дистанційному режимі, багато питань залишається не розв'язаними. Серед них – оптимізація процесу формування англomовної читацької грамотності учнів 5-9 класів в умовах дистанційного навчання.

Мета кваліфікаційної роботи – визначити та проаналізувати особливості формування англomовної читацької грамотності учнів 5-9 класів ЗЗСО у режимі дистанційного навчання.

Завдання кваліфікаційного дослідження:

1. На підґрунті студіювання наукової літератури та навчальних програм з англійської мови для 5-9 класів ЗЗСО вивчити та описати теоретичні основи методики формування англomовної читацької грамотності учнів.

2. Визначити поняття «дистанційне навчання» та його ознаки.

3. Розробити систему уроків англійської мови для 5 класу, спрямованих на формування англomовної читацької грамотності учнів.

Об'єктом дослідження є процес формування англomовної читацької грамотності учнів 5-9 класів.

Предмет дослідження – методи та прийоми формування англomовної читацької грамотності учнів 5-9 класів в умовах дистанційного навчання.

Мета та завдання кваліфікаційної роботи зумовили добір наступних **методів дослідження**:

1) аналіз та узагальнення психолого-педагогічної та навчально-методичної літератури з проблем формування англomовної читацької

грамотності та дистанційного навчання для виявлення основних підходів і теоретичних основ даної теми;

2) описовий метод, що передбачає спостереження, аналіз, синтез, систематизацію та класифікацію матеріалу, що стосується процесу навчання англійської мови в закладах загальної середньої освіти та системи дистанційного навчання;

3) порівняльно-зіставний метод для вивчення ефективності різних освітніх стратегій і технологій в навчанні англійської мови в умовах дистанційного освіти; для визначення впливу дистанційного навчання на читацькі навички учнів.

Практичне значення отриманих результатів. Результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення навчання читання на уроках англійської мови в 5-9 класах ЗЗСО, на заняттях з методики навчання іноземних мов як ілюстративний матеріал. Розроблену систему уроків англійської мови для 5 класу можна використовувати в практиці викладання.

Апробація результатів кваліфікаційного дослідження. Основні положення дослідження було обговорено в доповіді «Вплив дистанційного навчання на рівень читацької грамотності українських школярів: аналіз на основі результатів PISA-2018 та PISA-2022» на XIV міжнародній науково-практичній студентській конференції «Мовний та навчальний простір у країнах світу» (Київ, Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2024). Розроблену систему років англійської мови для 5 класу, спрямовану на формування читацької грамотності, було розміщено на платформі Google Classroom у вільному доступі [25].

Публікації. За темою кваліфікаційного дослідження опубліковано 1 статтю [24].

Структура й обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаної літератури (50 найменувань, із них – 12 іноземними мовами), одного додатку. Загальний обсяг роботи становить 78 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЧИТАЦЬКОЇ ГРАМОТНОСТІ УЧНІВ

1.1. Формування англомовної читацької грамотності здобувачів освіти як методична проблема

Читання є одним із чотирьох видів мовленнєвої діяльності, яка у сучасному науковому дискурсі розуміється як спеціалізоване вживання мовлення в процесах взаємодії між людьми; частковий випадок діяльності спілкування із застосуванням мовного коду.

Саме читання іноземною мовою займає особливе місце серед інших видів мовленнєвої діяльності (слухання, говоріння, письма) за поширенням, важливістю, доступністю, стійкістю, тривалістю. На це вказує більшість сучасних методистів, серед них: Г. Барабанова [1], Г. Борецька [3], Т. Полонська [32], А. Johns [46], W. Rivers [48] та ін.

Як зазначає Т. Полонська, у процесі навчання іноземної мови у школі читання виступає і як мета, і як засіб навчання: учні оволодівають читанням як джерелом отримання інформації (мета), а також вони послуговуються читанням для засвоєння мовного й мовленнєвого матеріалу (засіб). Це створює необхідні умови для стимулювання інтересу учнів до вивчення цього предмета, який вони можуть задовольнити самостійно [32, с. 163].

Читання – активна розумова діяльність, супроводжувана розумінням, тобто смисловим сприйняттям тексту.

З точки зору психології читання є рецептивною формою мовленнєвого спілкування і складається із двох взаємопов'язаних процесів: техніки читання тексту та його розуміння. Отже, читання розглядається як процес сприйняття та активної переробки інформації, графічно закодованої відповідно до системи тієї чи іншої мови [32, с. 163-164].

Г. Борецька підкреслює, що розвиток умінь читання уможливорює розвиток

здатності учня проникати до смислу тексту з різними рівнями його розуміння. Удосконалення психофізіологічних механізмів читання має на меті розвиток конкретних характеристик мовлення, ймовірного прогнозування, розширення обсягу довготривалої й короткочасної пам'яті, зменшення часу внутрішнього промовляння [3, с. 23].

На думку А. Johns, будь-яке читання, як діяльність, відбувається за певним алгоритмом [46]. Тому дослідниця пропонує стратегію цієї діяльності:

Стратегія читання (А. Johns [46]):

Для чого читається текст?

Чим відрізняється читання одного тексту від читання інших?

Як здійснюється читання?

Саме тому, зазначається в методичній літературі, роботу з текстом необхідно проводити у три етапи [35]:

- дотекстовий (Pre-Reading Activities);
- текстовий (While-Reading);
- післятекстовий (Post-Reading Activities).

Крім того, у процесі навчання іноземної мови в закладах базової середньої освіти необхідно сформувати вміння читання на комунікативно достатньому рівні, з тим щоб учні могли розуміти:

- а) основний зміст нескладних автентичних текстів,
- б) досягти повного розуміння складніших за змістом і структурою текстів різних жанрів: суспільно-політичних, науково-популярних, художніх (адаптованих) [3, с. 24].

Отже, мета навчання іншомовного читання – забезпечити здобувача освіти такими когнітивними стратегіями (від набору до соціокультурних факторів), що формують вміння розуміти текст і його складові.

Читацька грамотність є ключовою компетентністю, необхідною для соціальної інтеграції, професійного розвитку та адаптації до вимог інформаційного суспільства.

Дослідники Т. Вакуленко та С. Ломакович зазначають, що читацька грамотність – це «розуміння, використання, оцінювання, осмислення писемних

текстів і виявлення зацікавленості ними з метою досягнення певних цілей, розширення своїх знань і розвитку читацького потенціалу, готовності до активної участі в житті суспільства» [4, с. 5].

У Національному звіті за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018 термін «читацька грамотність» визначається як «здатність учня/студента сприймати, аналізувати, використовувати й оцінювати письмовий текст задля досягнення певних цілей, розширювати свої знання й читацький потенціал, а також посилювати свою готовність брати активну участь у житті суспільства» [29, с. 34].

Згідно з сучасними освітніми дослідженнями, читацька грамотність складається з декількох компонентів, кожен з яких відіграє ключову роль у здатності учнів ефективно взаємодіяти з текстом. Це передбачає:

- 1) базову грамотність – уміння розпізнавати слова і розуміти їхній буквальний зміст;
- 2) глибоке розуміння – здатність до інтерпретації тексту, розуміння підтекстів, метафор та складних логічних зв'язків;
- 3) критичне мислення – оцінювання достовірності джерел, а також формування власної думки на основі прочитаного матеріалу;
- 4) комунікативну грамотність – вміння формулювати аргументовані висновки та передавати свої думки іншим.

За PISA, оцінювання читацької грамотності будується за трьома параметрами [29]:

- 1) текст – діапазон матеріалу, що читається;
- 2) процеси – когнітивний підхід, що визначає, як читачі взаємодіють з текстом;
- 3) сценарії (скрипти) – передумови та цілі, заради яких здійснюється читання.

Отже, читацька грамотність – це здатність людини розуміти, інтерпретувати тексти, аналізувати та відшукувати в них потайне значення, використовувати та оцінювати їх.

Читацька грамотність передбачає наявність певних умінь, а саме:

- уміння відшукувати інформацію в тексті;
- уміння розуміти смисл тексту;
- уміння оцінювати якість і достовірність інформації;
- уміння осмислювати зміст і форму тексту;
- уміння знаходити та долати протиріччя [29].

На основі визначень, запропонованих науковцями, сформулюємо наше розуміння поняття «англомовна читацька грамотність».

Іншомовна (англомовна) читацька грамотність – це здатність особистості сприймати, аналізувати, використовувати й оцінювати письмовий текст іноземною (англійською) мовою задля досягнення певних цілей.

Для визначення місця читацької грамотності в системі іншомовної освіти, на нашу думку, також необхідно звернутися до вивчення міжнародного досвіду оцінювання якості освіти, наприклад PISA, до діяльності якого Україна приєдналася в 2018 р.

Зазначимо, що PISA (Програма міжнародного оцінювання учнів) є одним із найбільших та найвпливовіших досліджень, спрямованих на оцінювання рівня читацької грамотності серед учнів у різних країнах світу. Заснована Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), PISA охоплює учнів віком 15 років, що відповідає віку завершення обов'язкової освіти у більшості країн.

У Програмі міжнародного оцінювання учнів Україна вперше взяла участь у 2018 році. Основною метою PISA-2018 було оцінювання читацької грамотності, що включає здатність учнів аналізувати, розуміти та використовувати тексти різних типів у різних життєвих ситуаціях.

Для оцінювання читацької грамотності PISA використовує багатовимірний підхід, що включає перевірку здатності учнів не тільки розуміти зміст текстів, але й інтерпретувати, оцінювати та інтегрувати отриману інформацію. Це передбачає оцінювання рівня сформованості читацької грамотності за такими параметрами:

1) розуміння тексту на різних рівнях, інтерпретацію та аналіз, критичне мислення. Тобто учні повинні вміти розпізнавати основні ідеї тексту, відрізнити

факти від припущень, розуміти складні логічні зв'язки;

2) здатність аналізувати структуру тексту, знаходити підтекст, розуміти наміри автора;

3) здатність учнів оцінювати достовірність і об'єктивність джерела інформації, робити висновки на основі аналізу фактів та застосовувати їх у реальних життєвих ситуаціях.

Міжнародне порівняльне дослідження PISA-2022 відбулося в Україні в умовах значних викликів, пов'язаних з війною. Вибірка учнів включала лише 18 областей. Крім того, через незначну кількість учасників із Дніпропетровщини (лише 68 учнів) їхні результати не враховувалися у загальних даних. Вперше для українських учнів тестування проводилося у комп'ютерному форматі, що саме по собі стало викликом, оскільки технічні умови, такі як нестабільний інтернет і часті відключення електроенергії через військові дії, чуттєво вплинули на процес.

Результати PISA-2022 показують, що середній бал українських учнів знизився на 38 балів порівняно з 2018 р., що пов'язано з тривалим дистанційним навчанням через пандемію та війну. Учні втратили можливість працювати в очному форматі з педагогами, які могли б надавати безпосередню підтримку в розвитку читацьких навичок, що погіршило результати [24].

Здобувачі освіти з віддалених і сільських регіонів України стикнулися з обмеженим доступом до інтернету, що негативно позначилося на їхній здатності вчасно отримувати навчальні матеріали та спілкуватися з учителями. Учасники PISA-2022 зі сільських регіонів відстали від міських учнів за показниками читацької грамотності, що вказує на важливість регіональних програм підтримки для зменшення освітньої нерівності [24].

Дослідники М. Головка та С. Науменко звертають увагу, що основною проблемою в Україні, за результатами PISA-2022, стало значне накопичення освітніх втрат, зокрема через пандемію COVID-2019, яка спричинила тривале дистанційне навчання. Особливо помітним стало відставання в читанні: українські учні відстають на 2,5 роки від своїх однолітків із країн ОЕСР. Освітні втрати з математики та природничих наук склали приблизно 1,5 роки

навчання [7].

Оцінювання показало, що у читанні показники учнів знизилися на 38 балів, якщо порівняти з дослідженням 2018 року. Базового рівня досягли 59% учнів, рівня 3 і вищих – 29%. У середньому українські учні відстають у читанні від учнів країн ОЕСР приблизно на два з половиною роки навчання за стандартами Програми [30].

Підсумки PISA-2022 вказують на необхідність запровадження системного моніторингу освітніх втрат і розробки ефективних програм для їх компенсації. Це можуть бути адаптаційні програми, тьюторство, індивідуалізовані методи навчання, які враховують гендерні та регіональні особливості. Окрему увагу слід приділити розробці цифрових освітніх ресурсів для покращення дистанційного навчання, яке залишається актуальним в умовах безпекових обмежень.

Більшість українських підручників не враховують потребу в інтерактивних і цифрових компонентах, які могли б ефективніше залучати учнів у дистанційний формат навчання. Модернізація навчальних матеріалів, які включають інтерактивні завдання та цифрові елементи, може допомогти покращити розуміння текстів, мотивацію та рівень читацької грамотності учнів.

Використання платформ (Google Classroom, Classtime) сприяє інтерактивності навчання, забезпечуючи доступ до інтерактивних матеріалів, що допомагає учням розвивати навички аналізу тексту та критичного мислення. Однак, зауважують дослідники, ефективність цих платформ залежить від стабільного інтернету, що залишається недоступним у багатьох регіонах України [24].

Н. Бондаренко аналізує причини низького рівня читацької грамотності, серед яких виділяє недостатню адаптацію навчальних програм до вимог сучасного інформаційного суспільства. Вона зазначає, що українські школярі добре виконують базові завдання, але мають труднощі з більш складними текстами, які вимагають критичного мислення та аналізу. Зокрема, нелінійні тексти, які набувають все більшого значення в цифрову епоху, стають викликом для учнів через недостатній розвиток умінь працювати з різними

форматами подання інформації [2]. Дослідниця слушно підкреслює, що читацька грамотність впливає на навчальні досягнення в інших галузях, таких як математика та природничі науки. Це зумовлено тим, що розуміння текстової інформації та здатність робити висновки є основоположними навичками, які сприяють загальному навчальному успіху [2].

Однією з важливих рекомендацій, яку дає Н. Бондаренко, є модернізація підручників і навчальних матеріалів для кращого розвитку читацької грамотності. Зокрема, авторка пропонує активніше використовувати нелінійні та медіатексти, які краще відповідають умовам сучасного інформаційного простору та стимулюють учнів до критичного мислення [2].

Результати проведеного PISA дослідження свідчать, що для підвищення рівня читацької грамотності необхідно поєднувати дистанційний і очний формати навчання. Дистанційне навчання розвиває в учнів навички самостійного пошуку та обробки інформації, але підтримка з боку вчителів та безпосередній контакт залишаються важливими для комплексного розвитку особистості здобувача освіти.

Незважаючи на постійне вдосконалення навчальних програм і впровадження новітніх технологій, рівень читацької компетентності учнів залишається неоднорідним, оскільки дистанційне навчання, яке стало основною формою освіти, суттєво вплинуло на якість здобуття читацьких навичок. Важливим є не лише навчити дітей технічно читати, але й розвивати їхню здатність до критичного осмислення прочитаного, це допоможе адаптуватись до вимог сучасного інформаційного суспільства.

Необхідно впроваджувати підручники та освітні матеріали з інтерактивними завданнями, які дозволяють учням тренувати навички критичного осмислення інформації та роботи з текстами в умовах дистанційного навчання. Це допоможе розвивати навички інтеграції інформації та формувати критичне мислення.

Для успішного впровадження змін в освітній системі необхідний регулярний моніторинг результатів читання і письма учнів. Систематичний аналіз досягнень дозволить своєчасно виявляти слабкі місця і вдосконалювати

підходи до навчання, коригуючи освітні практики відповідно до нових викликів.

Таким чином, порівняння результатів PISA-2018 та PISA-2022 підкреслює важливість глибоких реформ в українській освіті. Для підвищення читацької грамотності і покращення результатів учнів необхідно активно використовувати цифрові інструменти та інтерактивні матеріали, які стимулюють критичне мислення і аналітичні здібності. Інтеграція сучасних технологій у навчальний процес має стати пріоритетом для забезпечення якісної освіти, що відповідає викликам сучасного світу та сприяє розвитку інтелектуального потенціалу української молоді.

Зазначимо, що в своїй доповіді «Вплив дистанційного навчання на рівень читацької грамотності українських школярів: аналіз на основі результатів PISA 2018 та PISA-2022» на XIV міжнародній науково-практичній студентській конференції «Мовний та навчальний простір у країнах світу» (Київ, Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2024) та опублікованих тезах [24] ми висвітлили питання впливу дистанційного навчання на успішність школярів та актуальність вивчення досвіду міжнародних досліджень щодо покращення рівня читацької грамотності українських учнів.

1.2. Аналіз модельних програм з англійської мови для 5-9 класів щодо їх спрямованості на розвиток читацької грамотності

Державний стандарт базової середньої освіти передбачає мовно-літературну галузь, до якої входить навчання іноземних мов. Метою мовно-літературної галузі базової загальної середньої освіти є формування компетентних мовців та читачів із розвинутим гуманістичним світоглядом, які не лише володіють українською мовою, а й уміють сприймати та аналізувати інформаційні й художні тексти. Учні знайомляться з класичною та сучасною літературою (українською та зарубіжною), розвивають здатність спілкуватися мовами корінних народів та національних меншин, а також іноземними

мовами. Це сприяє їхньому культурному, духовному та національному самовираженню, стимулює міжкультурний діалог, збагачує емоційний досвід, сприяє творчій самореалізації та формуванню ціннісних орієнтирів [9].

Вимоги до обов'язкових результатів навчання з мовно-літературної освітньої галузі передбачають, що учень повинен:

- ефективно взаємодіяти з іншими в усній формі, сприймати та використовувати інформацію для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях;

- критично сприймати, аналізувати, інтерпретувати інформацію в текстах різних видів, включаючи інформаційні та художні твори класичної й сучасної літератури, а також медіатексти, для збагачення власного досвіду та духовного розвитку;

- висловлювати власні думки, почуття та ставлення в письмовій формі, зокрема інтерпретуючи літературні твори, і за потреби взаємодіяти в цифровому просторі, дотримуючись норм літературної мови;

- досліджувати мовні явища, спостерігати за літературними процесами та використовувати мову для творчої самореалізації [9].

Отже, у Державному стандарті, хоча поняття «читацька грамотність» не вживається, але описується в категоріях «обов'язкові загальні та конкретні результати навчання» в галузі іншомовної освіти. Так, загальним результатом для 5-9 класів визнано «Сприймає письмовий текст», який конкретизується за результатами та орієнтирами для оцінювання для 5-6 та 7-9 класів.

Узагальнено можна визначити такі складові іншомовної читацької грамотності, сформульовані як обов'язкові результати іншомовного навчання:

- розуміє письмовий текст, здійснює пошук необхідної інформації;
- сприймає прочитаний текст, виокремлює інформацію та аргументацію;
- добирає та читає тексти, якщо використані в них мовні засоби належать до сфери повсякденного спілкування;
- ідентифікує окремі факти та здогадується про значення невідомих слів із контексту.

Зауважимо, що, відповідно до класу, орієнтири для оцінювання

змінюються – від більш легких завдань до більш складних. Наприклад:

5-6 класи. *Конкретні результати:* добирає та читає тексти для задоволення, якщо в них використані прості мовні засоби; *орієнтири для оцінювання:* визначає, про що йдеться в коротких розповідях, коміксах, описах життя людей тощо, складає уявлення про героїв; знаходить важливу інформацію, яка подається в короткому описі особи.

7-9 клас. *Конкретні результати:* добирає та читає тексти, якщо використані в них мовні засоби належать до сфери повсякденного спілкування; *орієнтири для оцінювання:* розпізнає докладний опис місць, подій, почуттів і планів у прочитаних оповіданнях, путівниках і журнальних статтях, якщо мовні засоби часто вживані у повсякденному спілкуванні; знаходить інформацію в щоденнику мандрівника щодо подій, особистого досвіду та відкриттів під час подорожі; розпізнає фабулу оповідань, простих новел із чіткою сюжетною лінією, у разі потреби користується словником.

На підґрунті Державного стандарту розроблено низку Модельних програм із іноземних мов, а саме:

1. Модельна навчальна програма «Іноземна мова. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Зимомря І. М., Мойсюк В. А., Трифан М. С., Унгурян І. К., Яковчук М. В.) [21].

2. Модельна навчальна програма «Іноземна мова. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Редько В. Г., Шаленко О. П., Сотникова С. І., Коваленко О. Я., Коропецька І. Б., Якоб О. М., Самойлюкевич І. В., Добра О. М., Кіор Т. М.) [22].

3. Модельна навчальна програма «Друга іноземна мова. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Редько В. Г., Шаленко О. П., Сотникова С. І., Коваленко О. Я., Коропецька І. Б., Якоб О. М., Самойлюкевич І. В., Добра О. М., Кіор Т. М., Мацькович М. Р., Глинюк Л. М., Браун Є. Л.) [20].

Коротко схарактеризуємо ці програми в аспекті їх відповідності до завдання формування іншомовної читацької грамотності здобувачів освіти.

Модельна навчальна програма «Іноземна мова. 5-9 класи» для закладів

загальної середньої освіти (авт. кол. під керівництвом Зимомрі І. М.) [21] спрямована на втілення ключових принципів Державного стандарту базової середньої освіти. Основна мета програми полягає у формуванні компетентностей, які допоможуть учням адаптуватися у сучасному суспільстві, розвивати свої природні здібності, готуватися до подальшого навчання та професійного вибору, а також виховувати шанобливе ставлення до культурних і національних цінностей.

У цій Програмі читання визначається як важлива складова розвитку мовленнєвої компетентності учнів. Розробники програми вказують, що читацькі вміння формуються через здатність учня сприймати та розуміти письмові тексти різного типу і змісту, з-поміж них важливими є такі вміння:

- визначати основний зміст простих електронних повідомлень;
- знаходити конкретну передбачувану інформацію у повсякденних матеріалах та списках;
- розпізнавати необхідні деталі в повсякденних знаках, оголошеннях, ілюстрованих брошурах та картах. [21]

Програма [21] пропонує учням працювати з різноманітними типами текстів, такими як: короткі історії, пісні, базові комп'ютерні інструкції, а також короткі електронні повідомлення, що відповідають рівню A1+ за стандартами мовної компетентності. Тематика текстів охоплює знайомі для учнів теми, що стосуються опису класної кімнати, подій і предметів щоденного вжитку, учнівських потреб та інтересів. Це забезпечує актуальність і доступність матеріалу, що мотивує учнів до читання.

Для перевірки й оцінювання читацьких умінь програма пропонує завдання, які передбачають читання текстів коротких історій, пісень, інтерв'ю, а також комп'ютерних інструкцій на відповідні теми. Обсяг текстів становить 100-120 слів, що відповідає рівню підготовки учнів і сприяє ефективному розвитку їхніх читацьких навичок.

Модельна навчальна програма «Іноземна мова. 5–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. кол. під керівництвом Редька В. Г.) [22] має спільні риси із попередньою програмою, а саме вона відображає мету, основні

цілі і завдання, що постають перед базовою середньою освітою. У пояснювальній записці зазначено, що метою програми є створення умов для формування компетентного покоління учнів, здатного активно взаємодіяти в сучасному суспільстві. Це передбачає розвиток в учнів іншомовної комунікативної компетентності, що включає формування навичок усного та письмового спілкування, необхідних для успішної соціалізації та подальшого особистісного розвитку.

У Програмі підкреслюється, що метою компетентнісно орієнтованого навчання іншомовного спілкування є забезпечення учнів знаннями та навичками, які дозволяють їм ефективно комунікувати іноземною мовою у реальних життєвих ситуаціях. Для досягнення цієї мети програма пропонує методологічні засади, що базуються на комплексному підході, який передбачає паралельний розвиток усіх видів мовленнєвої діяльності: читання, письма, говоріння та аудіювання [22].

Читацькі вміння в цій Програмі визначаються як здатність учнів сприймати, розуміти і використовувати інформацію з різних письмових джерел. Програма передбачає розвиток таких навичок:

- визначення основного змісту простих текстів (електронних повідомлень, оголошень, інструкцій);
- знаходження конкретної інформації у списках, розуміння змісту повсякденних матеріалів (рецептів, знаків, брошур);
- розпізнавання інформації в ілюстрованих текстах, що стимулює учнів до реального використання отриманих знань у повсякденному житті [22].

Програма пропонує різноманітні види діяльності, спрямовані на розвиток читацьких умінь, серед них: читання коротких історій, пісень, базових комп'ютерних інструкцій, що стосуються повсякденних ситуацій. Ці види діяльності допомагають учням інтегрувати отримані знання у практичне середовище, адаптуючи їх до своїх комунікативних потреб. Тематика текстів орієнтована на знайомі для учнів теми, що включають класне середовище, предмети щоденного вжитку, інтереси і потреби учнів, а рівень складності лексики і граматики відповідає рівню A1+.

У Модельній навчальній програмі «Друга іноземна мова. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. кол. під керівництвом Редька В. Г.) [20] передбачене комплексне оволодіння всіма видами мовленнєвої діяльності: аудіюванням, говорінням, читанням і письмом. Це означає, що навчання другої іноземної мови організовано так, щоб забезпечити паралельний і взаємопов'язаний розвиток умінь і навичок як усного, так і писемного спілкування.

У навчанні другої іноземної мови використовується принцип концентричності пред'явлення навчального матеріалу, що означає поступове ускладнення та повторення вивчених тем у різних контекстах, збагачення лексичного і граматичного запасу учнів. Це сприяє глибшому засвоєнню знань і формуванню більш міцних навичок.

Крім того, у Програмі визначено основні аспекти розвитку читацьких умінь у школярів, зокрема для учнів 5-го класу [20]. Ця програма спрямована на формування базових навичок читання та розуміння текстів англійською мовою, що є необхідними для успішного опанування мовних знань та інтеграції в мовне середовище.

Перший тип читацьких умінь, указано в Програмі, – це читання для орієнтування [20]. Учні вчать розуміти короткі та прості тексти на знайомі теми, а також особисті листи й повідомлення. Це включає орієнтування в базовій інформації, поданій у комунікативних ситуаціях, таких як меню, розклади або оголошення. Учні навчаються знаходити потрібну інформацію в списках чи простих оголошеннях, що сприяє розвитку навичок швидкого перегляду тексту; здобувають вміння розпізнавати основний зміст коротких новин, пов'язаних з особистими інтересами, як-от спорт або дозвілля.

Другий тип читацьких умінь, визначений Програмою, – читання для отримання інформації та аргументації [20]. Тут акцент зроблено на вмінні розуміти прості фактичні описи та характеристики предметів чи явищ, поданих у лаконічній формі. Учні знайомляться з інформацією про інших людей через профілі в інтернеті, анкети; визначають основні деталі в текстах, пов'язаних із їхнім повсякденним життям. Наприклад, це можуть бути новини про події чи

діяльність, які є актуальними для учнів. Таким чином, розвивається вміння знаходити та інтерпретувати інформацію, аргументувати власний вибір.

Третій тип читацьких умінь – читання інструкцій [20]. Важливими є навички розуміння інструкцій, необхідних у повсякденному житті, таких як інструкції з використання побутових пристроїв або гаджетів. Учні вчаться розуміти прості інструкції щодо догляду за предметами, приготування їжі або використання медичних препаратів.

Четвертий тип – читання для задоволення [20]. До цього належать тексти на теми, які цікаві та близькі учням, наприклад, рецепти, комікси або короткі розповіді. Учні знайомляться з фото-історіями, які не тільки збагачують їхній досвід, але й мотивують до вивчення мови. Вивчення текстів, що стосуються особистих інтересів, також покращує мотивацію до читання та підвищує інтерес до навчання.

До того ж, Програма [20] акцентує увагу на відмінностях у методиці навчання другої іноземної мови порівняно з першою. Методично недоцільним, на думку її розробників, є пряме перенесення всіх видів навчальної діяльності, що використовувались у початковій школі під час вивчення першої іноземної мови, на початковий етап навчання другої іноземної [20]. Тому добір вправ і завдань здійснюється з урахуванням психофізіологічних можливостей учнів та їхнього навчального досвіду. Усі вправи й завдання, що використовуються, мають ситуативний характер, тобто максимально наближені до реальних ситуацій спілкування, що підвищує мотивацію учнів і сприяє засвоєнню мови через практичну діяльність, та є комунікативно спрямованими, а навчальні дії учнів – умотивованими, що сприяє активному залученню до процесу навчання та підвищує його ефективність.

Отже, модельні програми з другої іноземної мови для учнів 5-го класу спрямовані на комплексний розвиток читацьких умінь, необхідних для розуміння та засвоєння письмових текстів у повсякденному житті, що сприяє підготовці учнів до реального іншомовного спілкування. Програми передбачають формування навичок орієнтування в текстах, отримання необхідної інформації, виконання інструкцій та читання для задоволення. Така

структура читацьких умінь відповідає рівню знань учнів і сприяє не лише формуванню іншомовної читацької грамотності, але й формуванню комунікативної компетентності, що є ключовим завданням вивчення іноземної мови.

Крім того, навчальний процес з другої іноземної мови базується на комплексному підході, який охоплює всі види мовленнєвої діяльності – читання, аудіювання, говоріння і письмо. Це забезпечує поступове та глибоке засвоєння мовного матеріалу, мотивуючи учнів через ситуативно обумовлені завдання, що відображають реальні комунікативні контексти. Такий підхід створює підґрунтя для формування компетентної особистості, готової до подальшого навчання і успішної комунікації в сучасному світі.

Висновки до першого розділу

Установлено, що читацька грамотність – це здатність людини розуміти, інтерпретувати тексти, аналізувати та відшукувати в них потайне значення, використовувати та оцінювати їх.

Читацька грамотність передбачає наявність певних умінь, а саме: відшукувати інформацію в тексті; розуміти смисл тексту; оцінювати якість і достовірність інформації; осмислювати зміст і форму тексту; знаходити та долати протиріччя.

За аналізом результатів міжнародних досліджень якості освіти PISA, проведених в Україні в 2018 та 2022 рр., було встановлено, що дистанційне навчання виявилось складним випробуванням, зокрема для дітей з віддалених регіонів. Порівняння результатів дозволяє оцінити, наскільки ефективними є існуючі освітні підходи, і вказати на необхідність оновлення методик і технологій. Дослідження PISA-2022 продемонструвало зниження результатів українських школярів у порівнянні з попереднім циклом PISA-2018.

За результатами PISA-2022 сформульовано такі рекомендації щодо підвищення рівня читацької грамотності українських учнів: 1) необхідність запровадження системного моніторингу освітніх втрат і розробки ефективних

програм для їх компенсації (адаптаційних програм, тьюторства, індивідуалізованих методів навчання, які враховують гендерні та регіональні особливості); 2) поєднання дистанційного та очного форматів навчання, адже дистанційне навчання розвиває в учнів навички самостійного пошуку та обробки інформації, але підтримка з боку вчителів та безпосередній контакт залишаються важливими для комплексного розвитку особистості здобувача освіти.

Вивчення міжнародного досвіду країн, де показники читацької грамотності є високими навіть в умовах дистанційного навчання, допоможе адаптувати освітні практики в Україні. Упровадження найкращих методик і технологій сприятиме розвитку критичного мислення, аналітичних навичок та іншомовної читацької грамотності.

У Державному стандарті базової середньої освіти поняття «читацька грамотність» формулюється через опис вимог до обов'язкових результатів навчання, що передбачає розвиток читацьких здатностей, формування читацьких умінь і навичок, а саме: критично сприймати, аналізувати, інтерпретувати інформацію в текстах різних видів, включаючи інформаційні та художні твори класичної й сучасної літератури, а також медіатексти, для збагачення власного досвіду та духовного розвитку.

Аналіз модельних програм з іноземної мови показав, що вони спрямовані на комплексний розвиток здатності учнів сприймати та розуміти письмові тексти різного типу і змісту, а також читацьких умінь, необхідних для розуміння та засвоєння письмових текстів у повсякденному житті, що сприяє підготовці учнів до реального іншомовного спілкування.

У програмах пропонуються різноманітні види діяльності, спрямовані на розвиток читацьких умінь, серед них: читання коротких історій, пісень, базових комп'ютерних інструкцій, що стосуються повсякденних ситуацій; орієнтування в текстах; отримання необхідної інформації; виконання інструкцій; читання для задоволення.

РОЗДІЛ 2

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК НАПРЯМ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

2.1. Дистанційне навчання: визначення поняття та його ознак у науково-педагогічному дискурсі

Ми живемо в епоху розвитку інформаційних мереж, що характеризується розповсюдженням комп'ютерів та інтернет-технологій у більшість сфер нашого життя. Розвиток інформаційних технологій стрімко змінює навчальне середовище, забезпечуючи реалізацію онлайн-освіти, яка має значний вплив на традиційний підхід до навчання.

Зважаючи на історію розвитку, дистанційну освіту можна поділити на три етапи. Першим етапом є заочна освіта, за якої навчання здійснюється на відстані. Другий етап – це радіо- і телевізійна освіта, що в основному покладається на можливості радіо, телебачення, аудіо- та відеозаписи. Третім етапом є сучасне дистанційне навчання, що представляє собою нову форму освіти, яка використовує мережеві, комунікаційні, мультимедійні та інші інформаційні технології для проведення освітнього процесу.

Крім того, сучасна ситуація на ринку освітніх послуг в Україні характеризується стрімкими змінами, обумовленими розповсюдженням інформаційних технологій і глобалізацією соціально-економічних процесів. Вимоги сучасного ринку праці ставлять перед фахівцями завдання не лише володіти професійними знаннями і навичками, але й мати гнучкий розумовий апарат. Вирішення основних завдань освіти в наш час визначається необхідністю випуску висококваліфікованих кадрів, відповідно до потреб ринку праці, що безпосередньо пов'язано з постійним підвищенням кваліфікації. Освіта повинна бути готовою до швидких змін і використовувати новітні методи та технології. У контексті української системи освіти допомогти розв'язати ці виклики може широке впровадження системи дистанційної освіти.

Сучасне дистанційне навчання використовує переважно комп'ютерні

мультимедійні технології із застосуванням інтернету, що являє собою глобальну та високоефективну технологію передачі знань. Спільне використання його ресурсів дозволяє здійснювати передачу даних та взаємодію в часі та просторі, що значно сприяє сучасному дистанційному навчанню. Така форма навчання надає нові можливості тим, хто з різних причин не може відвідувати заклад освіти, а також є визнаним методом навчання.

Концептуальні моделі дистанційного навчання відзначаються акцентом на учня як активного учасника освітнього процесу, що самостійно визначає власні потреби у навчання та формує свій освітній простір, а викладач і заклад освіти розглядають як джерело інформації.

У сучасних дослідженнях підкреслюється наявність у педагогічній та методичній літературі різних тлумачень поняття «дистанційна освіта» (досить часто терміни «дистанційна освіта», «дистанційне навчання», «дистантне навчання» уживаються як синоніми), об'єднаних такими ознаками як-от: віддаленості вчителя та учня / учнів під час освітнього процесу; застосування телекомунікаційних засобів для забезпечення взаємодії між учасниками навчання; можливість двосторонньої комунікації.

Але, на думку деяких науковців, ці поняття «дистанційна освіта» та «дистанційне навчання» розрізняються передусім, змістовно. Так, О. Муковіз, указує на головну відмінність: освітні установи та вчителі відповідальні за надання освіти, тоді як учень відповідає безпосередньо за навчання, тобто дистанційне навчання є результатом дистанційної освіти [27]. Сам дослідник поняття дистанційного навчання визначає як систематичне цілеспрямоване неперервне навчання, що здійснюється на певній просторово-часовій відстані від педагога [27].

У своїй доповіді для Всесвітнього саміту в інформаційному суспільстві С. Гутман описала термін «дистанційна освіта» як процес навчання, під час якого значна частина викладання здійснюється викладачем віддалено у просторі та часі від учня [12].

В. Прибилова зазначає, що дистанційна освіта – це система навчання, в якій вчителі та учні активно спілкуються один з одним, використовуючи

сучасні технології та мультимедійні засоби. Ця форма навчання дозволяє здобувачам обирати місце, час і темп навчання [33].

Вивчення науково-педагогічного дискурсу щодо цієї проблеми дозволило виокремити декілька підходів до розуміння та тлумачення поняття «дистанційне навчання», що розглядається науковцями як:

1. Освітнє середовище (інституційне формальне освітнє середовище – М. Сімонсон [49]; С. Мигович та Н. Тверезовська [19] та ін.).

2. Форма організації освітнього процесу (О. Жерновникова [11], К. Ярощук та К. Гужва [38] та ін.). Дистанційне навчання – це одна із форм організації навчального процесу, під час якого усі або частина уроків проходить з використанням сучасних технологій, при цьому вчитель і учень знаходяться на відстані один від одного (К. Ярощук та К. Гужва [38]); «нова організація освіти, що ґрунтується на використанні як кращих традиційних методів отримання знань, так і нових інформаційних та телекомунікаційних технологій, а також на принципах самоосвіти» (В. Вишнівський та М. Гніденко [6, с. 5]).

3. Система, тип інтегрованої освіти (І. Аллен [40], Т. Андерсон [41], Т. Бейтс [42], Д. Гаррісон [44], К. Ковальська [16], М. Сімонсон [50] та ін.). Т. Андерсон: дистанційне навчання – це система, яка допомагає учням досягти певного рівня освіти, використовуючи методи дистанційного навчання; синтетичний, інтегрований тип освіти, заснований як на використанні традиційних, так і інформаційних технологій [41].

4. Сталий процес у межах освіти (Р. Брукер та Р. Мюллер [43]).

Відповідно до обраного підходу, дослідники визначають головні ознаки дистанційного навчання.

Так, М. Сімонсон визначає такі ознаки дистанційного навчання: 1) навчальні групи знаходяться на відстані; 2) для зв'язку між учнями та викладачами використовуються телекомунікаційні системи [12].

Особливостями дистанційного навчання, за С. Мигович та Н. Тверезовською, є такі: 1) програма розробляється викладачем та який базується на самостійному навчанні учня; 2) часто учень знаходиться віддалено від вчителя у просторі або у часі, але в той же час вони можуть спілкуватись за

допомогою засобів телекомунікації; 3) можливість вчитися жителям тих регіонів, що обмеженні в отриманні професійної підготовки або якісної вищої освіти, де відсутній університет потрібного профілю або викладачі необхідного рівня кваліфікації [19].

Прихильниця другого підходу О. Жерновникова виокремлює такі головні ознаки цієї форми навчання, як-от: поєднання традиційних і нових інформаційних технологій навчання; принцип самостійного здобуття знань за допомогою телекомунікаційного донесення до студентів основного навчального матеріалу; інтерактивна взаємодія студентів і викладачів у процесі навчання та оцінювання отриманих результатів [11].

К. Ярощук та К. Гужва визначають такі ознаки дистанційного навчання: гнучкість і різноманітність навчання, розвиток потенціалу учнів, які не можуть відвідувати школу з поважних причин, а також тих, хто за станом здоров'я навчається вдома [38].

Т. Андерсон зазначає, що система дистанційної освіти не є протилежною існуючим системам денного та дистанційного навчання; вона може бути інтегрована в ці системи, доповнюючи їх та сприяючи створенню мобільного освітнього середовища [41].

На інтегрований характер дистанційної освіти вказує й К. Ковальська, виокремлюючи як класичні принципи та ознаки дидактики, так і новітні, специфічні. До класичних дидактичних принципів відносяться: природо-відповідність; науковість і доступність; наочність; свідомість та активність; системність; систематичність і послідовність; зв'язок теорії з практикою. Класичними дидактичними ознаками є такі: мета, зміст, методи, засоби, форми навчання, учні та викладачі. Специфічними особливостями є такі: принципи інформатизації освіти, широке застосування телекомунікаційних технологій [16].

Водночас Т. Бейтс зазначає, що дистанційне навчання – це вид освіти, під час якої в навчальному процесі реалізуються традиційні та специфічні методи, засоби і форми навчання, що базуються на комп'ютерних і телекомунікаційних технологіях [42].

Р. Брукер та Р. Мюллер у своїх дослідженнях дійшли висновку, що дистанційне навчання – це цілеспрямований, організований процес спільної взаємодії між учнями та викладачами із застосуванням засобів навчання, сталий до розташування у просторі та часі, що реалізується за допомогою конкретної системи дистанційної освіти [43].

Проведений аналіз показує, що незважаючи на різні підходи до тлумачення поняття «дистанційне навчання, різні автори визначають практично однакові його ознаки, а саме:

- віддаленість;
- застосування інформаційних і телекомунікаційних технологій;
- інтерактивна взаємодія тих, хто навчається, і тих, хто навчає;
- гнучкість, динамічність навчальних програм, курсів.

Дослідники також звертають увагу на переваги дистанційного навчання: навчання, засноване на використанні глобальних і локальних комп'ютерних мереж, дозволяє використовувати переваги, притаманні традиційними формам навчання, водночас усуваючи їхні недоліки [33]. На думку В. Прибилової, перевагами дистанційне навчання є такі: 1) можливість учням і вчителям бути в постійному контакті та обмінюватись інформацією, навіть якщо вони фізично розділені; 2) гнучкість, тобто здобувачі освіти можуть планувати свої заняття, не відриваючись від роботи і не виїжджаючи з місця проживання [33].

К. Ярощук виділяє такі переваги дистанційного навчання перед традиційним, як-от:

- оперативні (подолання просторових і часових обмежень, отримання нової актуальної інформації та миттєвий зворотний зв'язок);
- інформаційні (підвищується доступність навчальної інформації, яка передається учням за допомогою інтерактивних веб-каналів, розсилок та інших засобів інтернету);
- комунікаційні (збільшується кількість учасників навчального процесу, а саме: учнів, викладачів, які використовують електронні мережі для швидкої взаємодії; зникають територіальні обмеження для проведення уроків дистанційно);

– педагогічні (завдяки особливостям дистанційних телекомунікацій в учнів з'являється мотивація до навчання, яке стає більш інтерактивним та персоналізованим; також публікувати та оцінювати роботи учнів стає простіше);

– психологічні (створюються більш комфортні емоційно-психологічні умови для самовираження здобувачів освіти, таким чином усуваються психологічні бар'єри та проблеми усного спілкування, які могли виникати під час очного навчання);

– економічні (знижуються витрати на транспорт, оренду приміщень, зменшення друкування посібників та підручників);

– ергономічні (учні і вчителі можуть розподіляти час уроків відповідно до зручного розкладу та темпу, а також обирати і використовувати комп'ютерне обладнання для своїх занять) [38].

К. Ярощук зазначає, що дистанційне навчання є ефективним для вирішення додаткових освітніх потреб учнів, велика частина яких часто змінюється [38]. Так, використовуючи електронні мережі, студенти з будь-яких регіонів можуть отримати доступ до навчання у висококваліфікованих фахівців та престижних університетах світу, без потреби залишати своє місце проживання.

Зазначимо, що впровадження дистанційного навчання потребує перетворення освітнього середовища за допомогою створення відповідних умов і відповідного навчального забезпечення:

1) необхідними умовами для організації дистанційного навчання є висока мотивація до навчання, володіння інформаційною культурою, знання та вміння користуватися інтернет-сервісами, доступ до інтернету (Н. Клокар [15]);

2) навчально-інформаційне забезпечення: електронні посібники з різних предметів, енциклопедії, довідники; завдання для лабораторних робіт і практикумів; веб-квести; проєкти тощо.

Безперечно, створення такого освітнього середовища сприяє глибшому освоєнню матеріалу та розвитку самостійності у навчанні, дозволяючи учням активно взаємодіяти з навчальним контентом та здобувати знання відповідно до

власних інтересів і потреб.

Крім дистанційного навчання, існують й інші види навчання, засновані на можливостях інтернету та цифрових технологій. Наприклад, електронне та змішане. «Під електронним навчанням сьогодні розуміють використання інтернет-технологій для створення, управління, забезпечення доступності та надійності, добору та використання освітнього контенту, збереження відомостей про учнів і студентів та для контролю їх успішності, для спілкування та комунікацій» (Н. Морзе [26, с. 1-2]). А змішане навчання «як єдиний, цілісний навчальний процес передбачає, що одна частина пізнавальної діяльності учнів відбувається на уроці під безпосереднім керівництвом учителя, а друга полягає у самостійній роботі з електронними ресурсами індивідуально або в групах» (О. Кузьменко [18, с. 142]).

За класифікацією К. Ярощук, навчання, в якому застосовуються інформаційні технології і ресурси інтернету, може бути:

– повністю дистанційним, під час якого вчителі та учні користуються спільним чатом, електронною поштою та проводять заняття за допомогою відеозв'язку;

– очно-дистанційним, коли вчитель порівну розподіляє ту кількість уроків, яку потрібно провести, на очні заняття у класі та дистанційні, що проводяться на відстані;

– доповненням очної форми, коли, наприклад, вчитель проводить заняття в класі, але при цьому використовує матеріали з інтернету, відео-лекції з освітніх сайтів та інші інтернет-ресурси [38].

Слід звернути увагу на те, що інтернет не здатен повністю замінити традиційний навчальний процес, але він може доповнити його і стати значним джерелом навчальної інформації у більшості предметів і напрямів вчительської діяльності. Враховуючи стрімкий розвиток інформаційних і телекомунікаційних технологій та реалії сьогодення, дистанційне форма навчання набуває значення та стає універсальною для розвитку інтелектуального та освітнього потенціалу здобувачів.

Отже, головними ознаками дистанційного навчання, на нашу думку, є

такі:

- 1) фізична відстань (віддаленість) між вчителями та учнями під час навчання;
- 2) взаємодія між вчителями та учнями, які знаходяться в різних місцях, через інформаційні та телекомунікаційні технології та засоби;
- 3) всі форми комунікації відбуваються за допомогою різноманітних електронних засобів у режимі реального чи відкладеного часу;
- 4) місце проведення навчання стає несуттєвим фактором;
- 5) набувають важливості організаційна структура, добір мультимедійних, комунікативних, інформаційних методів навчання, технічне устаткування, що забезпечують процес дистанційного навчання.

Перевагами дистанційного навчання є можливість індивідуалізації темпів навчання для кожного учня; наявність насиченого та оперативного зворотного зв'язку із вчителем та однокласниками. У такому форматі навчання важливо мати високий рівень мотивації і розвинуті пізнавальні здібності, оскільки саме ці чинники сприяють активному участі учнів у взаємодії та інтерактивних процесах. Дистанційне навчання вимагає від учнів більш активного ставлення до власного навчання, що забезпечує ефективність і якість освіти в інтерактивному режимі.

2.2. Особливості організації навчальної діяльності учнів під час дистанційного навчання

Організація освітньої діяльності учнів під час дистанційного навчання має свої особливості, оскільки вона вимагає адаптації та використання різних методів та інструментів для забезпечення ефективного процесу навчання та збереження мотивації учнів.

Один із важливих аспектів роботи шкільної спільноти полягає у взаємодії усіх учасників навчального процесу. У контексті дистанційного навчання неможливий прямиий контакт між вчителями та учнями, тому важлива взаємодія усіх учасників освітньо-виховного процесу: адміністрації школи, педагогічного

колективу, учнів та їхніх батьків.

Управління закладом освіти в умовах дистанційного навчання, встановлення правил та розкладу взаємодії всіх учасників навчання з метою виконання освітніх програм школи є відповідальністю адміністрації школи, якій важливо розробити правила дистанційного навчання як для себе, так і для учнів. Адміністрації потрібно налагодити взаємодію та обмін інформацією з учнями, сюди ж входить проведення уроків, консультацій. Для учнів потрібно скласти інструкції про те, яким способом вони можуть зв'язатись з вчителем, до кого звертатись за порадами та куди і в якому форматі надсилати готові завдання.

Головною метою вчителя є забезпечити виконання навчальної програми для досягнення учнями запланованих навчальних результатів. Вона охоплює надання інформації про зміст та обсяг навчального матеріалу, домашні завдання, перевірку та оцінку робіт учнів і надання зворотного зв'язку. Вчителі відповідальні за співпрацю з усіма учасниками освітнього процесу, вони усвідомлюють мету навчальних завдань, методи роботи, їх обсяг та методiku оцінки готових завдань.

Численність наукових досліджень щодо проблематики дистанційного навчання свідчить про його актуальність для сучасної освіти в Україні загалом і для іншомовної освіти зокрема.

На сайті Міністерства освіти і науки України були оприлюднені ключові критерії організації дистанційного навчання в основній школі, а саме:

- вибір однієї платформи;
- створення навчального контенту з врахуванням таких критеріїв: доступність, зрозумілість, повне пояснення матеріалу, практичне виконання завдань;
- дотримання санітарних норм при організації синхронного та асинхронного режимів роботи, розподіл матеріалу (з метою уникнення перевантаження учнів);
- чітке і систематичне забезпечення зворотного зв'язку [34].

У методичних рекомендації щодо викладання іноземних мов (2020/2021

навчальний рік) були визначені особливості організації навчальної діяльності учнів, які узагальнено в табл. 1.1 [8].

Таблиця 1.1

Особливості організації навчальної діяльності учнів

Навчальна діяльність	Особливості, ефективність, рівень мотивації учнів
Навчальний матеріал та завдання надсилаються за допомогою месенджерів, електронної пошти, освітніх платформ і додатків	- використовується для повторення вже вивченого матеріалу; - недостатньо ефективно, якщо відсутній зворотний зв'язок і мотивація учня
Записані відео-уроки розміщуються на YouTube каналах	- учні пасивно переглядають відео, тому така форма роботи є недостатньо ефективною та мотивуючою; - може стати корисним, якщо правильно поєднати з іншими видами навчальної діяльності
Учні самостійно опрацьовують матеріал, розміщений у підручниках або інших джерелах та спілкуються з вчителями під час онлайн уроків	- доволі ефективна форма роботи; - є елементом «перевернутого» навчання
Учні самостійно опрацьовують матеріал підручника та електронних ресурсів, виконують завдання та отримують зворотний зв'язок від вчителя	- ефективна форма роботи, якщо додати декілька онлайн ресурсів
Учні самостійно опрацьовують навчальний матеріал на спеціалізованій платформі, яка дає можливість виконувати інтерактивні завдання з отриманням оцінки та відгуку від вчителя	- досить ефективна форма роботи; - надає можливість створення індивідуального навчального кабінету учня; - дозволяє працювати у взаємодії з вчителями згідно з розкладом в узгодженому з вчителями режимі; - має технічну підтримку платформи; - мотивує учнів і сприяє взаємодії; - учитель-учень

Безперечно, організація дистанційного навчання в закладах базової середньої освіти потребує пильної уваги як з боку адміністрації та вчителів, так і з боку учнів та їхніх батьків. Ми згодні з думкою К. Ярошук, яка вказує, що для кращої організації дистанційного навчання вчителям потрібно:

- розуміти як влаштовані телекомунікаційні системи і за якими принципами вони працюють;
- розуміти особливості проведення конференц-дзвінків та форумів;

- знати основи мережевого та цифрового етикету;
- набути навичок «навігації» інформації;
- вміти користуватись інтернет-ресурсами, а саме базами даних та інформаційними сервісами;
- навчитись створювати веб-сторінки;
- розвивати спеціальні інформаційні та освітні середовища;
- вміти подати матеріал таким чином, щоб забезпечити ефективне та індивідуальне навчання для учнів, незалежно від місця чи часу;
- розуміти особистий стиль навчально-пізнавальної діяльності кожного учня у мережі під час дистанційного навчання;
- вміти запобігати та вирішувати конфліктні ситуації;
- розуміти методи активного навчання (кооперативне навчання, метод проєктів, багаторівневе навчання, дослідницькі методи тощо);
- вміти проводити рольові ігри через інтернет;
- вміти інтегрувати очну і дистанційну освіту;
- оволодіти технікою розвитку критичного мислення та рефлексії в учнів;
- користуватись можливостями комп'ютерних мереж, особливо комунікативними, для забезпечення продуктивного спілкування вчителів та учнів. Це і є головною перевагою використання мережі Інтернет та її освітніх можливостей під час навчання [38].

У свою чергу О. Пасічник надає слушні рекомендації стосовно організації дистанційного навчання, а саме:

1. Забезпечення комунікації. Учнім необхідно мати місце, де вони зможуть отримувати інформацію щодо організації навчання. Воно не призначене для викладення матеріалу, а для обґрунтування вибору та завдань, а також для спрямування учня в процесі навчання.

2. Забезпечення зворотного зв'язку, що означає можливість для учнів ставити питання та отримувати на них відповіді, оскільки у Viber іноді буває складно дізнатися, хто поставив запитання, та отримати відповідь на своє запитання. Тому важливо передбачити альтернативні способи, наприклад, електронну пошту або гугл-форму, де учні можуть вказати своє ім'я, запитання

і зазначити спосіб зв'язку [31].

Також дослідники рекомендують системно застосовувати один з різновидів організації дистанційного навчання в закладах базової середньої освіти – технологію «Перевернутий клас», за якою учні ознайомлюються з новим матеріалом до того, як його пояснюватиме вчитель на уроці. Сюди можна включити перегляд відео, аналіз практичних проблемних ситуацій, опрацювання навчального тексту та перетворення його в іншу форму – таблицю, інфографіку, графіки, діаграми, тести тощо. У такому випадку роль учителя і сам формат уроку змінюється. Учитель створює умови для того, щоб підвищувати активність учнів на уроці [37].

Звертається увага щодо труднощів організації дистанційного навчання. Так, О. Пасічник вказує, що є дві крайності стосовно форм організації дистанційного навчання:

– учитель лише вказує на необхідний параграф для самостійного вивчення та дає відповідне домашнє завдання. Але цього недостатньо, щоб говорити про дистанційне навчання;

– учні мають бути присутніми на уроці протягом 45 хвилин за допомогою відеозв'язку. Потім вчитель проводить інтерактивну вправу та дає домашнє завдання в залежності від предмету, таке як опрацювати параграф, підготувати презентацію або подивитись відео, виконати кілька вправ, пройти тести та розв'язати задачі. Така кількість завдань перевантажує усіх учасників освітнього процесу [31].

Однак, зважаючи на нормативи щодо часу, який учень 5-9 класу може працювати за комп'ютером без загрози для свого здоров'я, а це лише 2 години, то урок може скоротитися до 30 хвилин і навіть до 20 хвилин відповідно до кількості уроків у день.

Слід зауважити, О. Пасічник справедливо підкреслює неможливість успішного перенесення типового розкладу навчання до онлайн-формату, стверджуючи, що ця ідея є утопічною і не найкращою стратегією, оскільки вимагає від дітей проводити велику кількість часу перед комп'ютером без належних перерв. Школярам важко дотримуватись такого розкладу, оскільки у

школі у них є можливість відволіктись, поспілкуватись з однокласниками [31].

Цю точку зору поділяє й М. Кашук, яка відзначає, що попри всі переваги дистанційного навчання, спілкування і навчання через інтернет не може повністю замінити безпосереднє «живе» спілкування між учнями та викладачами, тому що воно потребує постійного спілкування, обговорення та висловлення думок з боку школярів та контролю навчального процесу з боку вчителя, чого не завжди вдається досягти в повному обсязі процесі; також дистанційне навчання не дає змоги об'єктивно оцінювати знання учнів, що може вплинути на їхню успішність [14].

Тому доцільним є альтернативний режим дистанційного навчання, що дозволяє зберегти звичний розклад для учнів і уникнути їхнього перенавантаження, а саме коли учні долучаються до уроків відповідно до звичного розкладу і проводили короткі спільні зустрічі (15-20 хвилин), а решта навчальної діяльності відбувається в асинхронному онлайн-режимі, де учні отримують вказівки та виконують завдання самостійно. Такий підхід дозволяє зберегти звичний розклад для учнів і уникнути їхнього перенавантаження [31].

Крім того, учні не завжди мають можливість користуватися інтернетом, особливо це стосується сільської місцевості, інтернет-система може вийти з ладу й учні втратять можливість повноцінно брати участь в освітньому процесі. Учні, які не можуть отримати доступ до мережі, слід забезпечити традиційними завданнями з підручників та роздатковими матеріалами, при цьому варто пам'ятати, що взаємодію з учнями слід організувати таким чином, щоб їм було цікаво.

Ми згодні з думкою дослідників, що в умовах війни та постійних повітряних тривог складно дотримуватись стабільного розкладу уроків і складеного календарно-тематичного плану, тому необхідно дотримуватись гнучкості в плануванні процесу навчання загалом і певного навчального предмету зокрема.

Методисти радять вчителям під час розробки планів враховувати таке:

– обрати теми, які можуть бути опрацьовані учнями самостійно

(переважно ті, для яких є якісні навчальні ресурси);

– зменшити кількість тем, які засвоюються легше, і навпаки збільшити обсяг тих тем, що потребують глибшого вивчення;

– виділити теми, які вивчаються вперше і необхідні для подальшого засвоєння матеріалу [37].

Стосовно видів діяльності при дистанційному навчанні рекомендується враховувати наступне:

– неможливість викладати матеріал у форматі 45-хвилинних лекцій. Зазначається, що потрібно передбачити практичні вправи та завдання, які можуть бути виконані за допомогою різних інструментів. Водночас, вказується на проблему відсутності пояснень в задачниках, що ставить відповідальність за розуміння матеріалу на учнів та їхніх батьків;

– можливість використання онлайн-сервісів для відпрацювання матеріалу, який зазвичай перевіряється вчителем під час звичайного уроку. Відзначається, що деякі інструменти надають можливість самостійно перевіряти правильність відповідей, що зменшує потребу у безпосередньому зворотному зв'язку вчителя та учня під час опрацювання матеріалу [31].

Для проведення тривалого дистанційного навчання рекомендується використовувати спеціальну онлайн-платформу. Важливо, щоб кожна школа визначилась на якій саме платформі будуть проходити заняття задля подальшого зручного використання вчителями та учнями.

Проаналізувавши літературу, ми виділили декілька платформ, які допоможуть вчителям в організації дистанційного навчання.

Платформа Moodle – це безкоштовна відкрита система управління дистанційним навчанням. Дозволяє використовувати широкий набір інструментів для освітньої взаємодії вчителя та учнів: подавати навчальний матеріал у різних форматах (текст, презентація, відеоматеріал, веб-сторінка); здійснювати тестування та опитування школярів з використанням питань закритого (множинний вибір правильної відповіді та зіставлення) і відкритого типів; учні можуть виконувати завдання з можливістю пересилати відповідні файли. Moodle має у своєму інструментарії: форми здавання завдань;

дискусійні форуми; завантаження файлів; журнал оцінювання; обмін повідомленнями; календар подій; новини та анонси; онлайн-тестування; Вікі-ресурси [8, с. 7].

Google Classroom – це безкоштовна онлайн-платформа, доступна усім, хто має обліковий запис у Google, яка призначена для спрощення взаємодії між вчителями та учнями. Вона дозволяє вчителям створювати віртуальні «класи», де вони можуть розміщувати навчальний матеріал, давати завдання, оцінювати роботу учнів та спілкуватися з ними. Учні можуть приєднатися до «класу» за допомогою коду, який надає вчитель.

ClassDojo – освітня платформа розроблена спеціально для вчителів, учнів і батьків, щоб створити сприятливе середовище для навчання та спілкування. Вона, як і Google Classroom, надає можливість вчителям створювати власні класні кімнати, де вони можуть додавати завдання, оголошення, оцінки та взаємодіяти зі своїми учнями. Перевагою цієї платформи є те, що батьки учнів можуть отримувати доступ до активностей та досягнень своїх дітей, спостерігати за їх прогресом та взаємодіяти з вчителями. Крім того, ClassDojo пропонує вчителям та учням взаємодіяти через чат, обмінюватись ідеями та спільно працювати над завданнями, що сприяє підвищенню ефективності навчального процесу.

Досвід вчителів-практиків показує, що під час проведення дистанційних уроків вчителі найчастіше спілкуються з учнями через групи у Viber. Тому кожен вчитель-предметник може звернутися до класного керівника за контактами дітей і створити групу. Також можна створити групу у Facebook. Ця соціальна мережа має більше можливостей, таких як проведення онлайн-трансляцій, на відміну від Viber, у якому можна лише записувати відео, що не завжди є зручним для вчителів.

Ще однією онлайн-платформою є Classtime. Вона надає можливості для інтерактивного навчання та оцінювання. Вчителі можуть створювати та редагувати уроки, завдання та тести, інтегрувати мультимедійні матеріали та ресурси. У свою чергу учні можуть виконувати завдання, взаємодіяти з матеріалами уроків і надсилати відповіді. Платформа також дозволяє вчителям

відслідковувати прогрес учнів, отримувати звіти та статистику відповідей з балами, аналізувати результати тестування. Вона може бути використана для дистанційного навчання, а також для проведення уроків у класі, забезпечуючи інтерактивну та ефективну навчальну практику.

Викладачам необхідно забезпечити зворотний зв'язок з учнями та створити систему оцінювання за допомогою чітких критеріїв та термінів. Для покращення успішності учнів у процесі виконання завдань вчитель може надавати фідбек, особливо, якщо завдання складне, творче і потребує декілька редагувань.

Деякі дослідники звертають увагу на форми прийняття робіт. Наприклад, Ю. Гайдученко наголошує, що цей вибір залежить від конкретного формату завдання. Дослідник рекомендує домовлятися з учнями щодо форми подання завдань для перевірки, яка повинна відповідати формату завдання. Наприклад, для творчих робіт рекомендується використовувати Google-презентації, а для письмових завдань – Google-документи [36].

Для найкращого результату зворотного зв'язку рекомендується використовувати дошку Padlet. Дошка Padlet є у спільному доступі. Завданням вчителя, як вказує Ю. Гайдученко, є створити дошку, надати учням покликання з доступом, потім створити завдання і додати його на дошку у вигляді стікера. На цьому стікері учні можуть писати, прикріплювати файли або відео, а після виконання завдання вони мають залишити коментар під вправою однокласника. За це вони можуть отримати додаткову оцінку. Таке оцінювання є чудовим інструментом для мотивації дітей [36].

До того ж можна обрати сервіси або інструменти для перевірки. Наприклад, ClassTime – цей сервіс є безкоштовним, найзручнішим та багатофункціональним для тестування, де вчителі можуть скористатися 9 різноманітними та нестандартними типами питань. Тут доступні відкриті питання, запитання на встановлення відповідності, а також є можливість надати розгорнуту відповідь на запитання. Щоб закріпити знання учнів, можна проводити контрольні тести.

За допомогою цієї платформи рекомендується створювати опитування та

надавати учням доступ до нього. У цьому випадку учні спочатку переглядають відео-лекцію, а потім відповідають на питання, щоб закріпити отримані знання.

В інтернеті доступні досить багато відеороликів, які розкривають теми шкільної програми, зокрема канал Міністерства освіти України, курси платформ Prometheus, EdEra та інші джерела. Відеоурок є дуже зручним ресурсом, який може компенсувати відсутність під час онлайн-заняття, а також переглянути пояснення незрозумілих моментів кілька разів, повільніше, з паузами, відповідно до власного стилю навчання [8, с. 7].

Отже, щороку все більше педагогів та учнів ознайомлюються з новітніми технологіями, впроваджують їх у свою педагогічну та навчальну практику, що спонукає їх до розробки власних методик як під час очного, так і дистанційного навчання.

Висновки до другого розділу

Вивчення науково-педагогічного дискурсу дозволило виокремити декілька підходів до розуміння та тлумачення поняття «дистанційне навчання», що розглядається науковцями як: освітнє середовище; форма організації освітнього процесу; система, тип інтегрованої освіти; сталий процес у межах освіти.

Проведений аналіз показує, що незважаючи на різні підходи до тлумачення поняття «дистанційне навчання», різні автори визначають практично однакові його ознаки, а саме: віддаленість; застосування інформаційних і телекомунікаційних технологій; інтерактивна взаємодія тих, хто навчається, і тих, хто навчає; гнучкість, динамічність навчальних програм, курсів.

Установлено ключові критерії організації дистанційного навчання в основній школі, а саме: вибір однієї платформи; створення навчального контенту; дотримання санітарних норм при організації синхронного та асинхронного режимів роботи; забезпечення зворотного зв'язку.

Визначено особливості організації дистанційного навчання та

рекомендації щодо покращення освітнього процесу: забезпечення комунікації; забезпечення зворотного зв'язку; застосування технології «Перевернутий клас»; вибір однієї освітньої платформи; інтегрування очної та дистанційної освіти.

Схарактеризовано платформи та онлайн-ресурси (Moodle, Classroom, ClassDojo, Classtime), соціальні мережі (Viber, Facebook), які допоможуть вчителям в організації дистанційного навчання.

РОЗДІЛ 3

МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЧИТАЦЬКОЇ ГРАМОТНОСТІ УЧНІВ 5-Х КЛАСІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

3.1. Система уроків англійської мови для 5-х класів в аспекті їх спрямованості на формування англломовної читацької грамотності

У межах практичної частини дослідження нами було розроблено комплексну систему уроків з англійської мови для учнів 5-го класу, яка орієнтована на розвиток англломовної читацької грамотності.

Система складається з десяти окремих уроків, кожен з яких має власну структуру, мету та набір завдань, що поступово нарощують навички учнів у читанні та аналізі текстів. Усі уроки розміщені на освітній платформі Google Classroom [25], що надає зручний доступ до матеріалів і дає можливість інтерактивної взаємодії між учнями та вчителем. Завдяки використанню цієї платформи учні мають можливість працювати як у класі, так і вдома у дистанційному режимі, а вчитель може легко відстежувати прогрес кожного учня, надавати індивідуальний зворотний зв'язок та оперативно коригувати освітній процес.

Розроблення системи уроків здійснювалося згідно з нормативними документами, а саме: Державний стандарт базової середньої освіти [9], модельні навчальні програми для 5-9 класів із мовно-літературної галузі (англійська мова) [20], навчальні програми з англійської мови для 5 класів [28], а також на основі підручника для 5 класу закладів загальної середньої освіти «Англійська мова (5-й рік навчання)» (автори: О. Карпюк, К. Карпюк) [13].

Запропонована нами система уроків англійської мови відповідає головній меті мовно-літературної освітньої галузі, ціннісним орієнтирам, ключовим компетентностям, вимогам до обов'язкових результатів навчання учнів в освіті, сформульованим у Державному стандарті базової середньої освіти [9].

У цьому документі зазначено, що головною метою мовно-літературної освітньої галузі є «розвиток компетентних мовців і читачів із гуманістичним світоглядом, які володіють українською мовою, читають інформаційні та художні тексти, зокрема класичної та сучасної художньої літератури (української та зарубіжних), здатні спілкуватися мовами корінних народів і національних меншин, іноземними мовами для духовного, культурного та національного самовираження та міжкультурного діалогу, для збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, творчої самореалізації, формування ціннісних орієнтацій і ставлень» [9]. А також визначено вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів з мовно-літературної освітньої галузі (іншомовна освіта), які передбачають, що учень:

- сприймає усну інформацію та письмові тексти іноземною мовою в умовах безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування;
- взаємодіє з іншими особами в усній і письмовій формі та в режимі реального часу засобами іноземної мови;
- надає інформацію, висловлює думки, почуття та ставлення іноземною мовою [9].

Розроблена система уроків спрямована на розвиток основних компонентів англomовної читацької грамотності, як-от:

- розуміння тексту, аналіз і синтез інформації,
- уміння робити висновки та оцінювати прочитане.

Кожен урок побудований так, щоб забезпечити активне залучення учнів у навчальний процес, використовуючи різноманітні форми роботи – від індивідуальних завдань і групових обговорень до інтерактивних вправ.

Систему уроків англійської мови для 5-х класів в аспекті їх спрямованості на формування англomовної читацької грамотності узагальнено в табл. 3.1.

Система уроків із англійської мови (5 клас)

№ п/п	Тема уроку	Години	Вправи та завдання	Форми роботи
Урок 1	«Favourite subject»	1 година	Виразне читання, гра «Інтерв'ю»	Інтерактивне обговорення, групова робота
Урок 2	«My family»	1 година	Виразне читання, завдання «Сімейне дерево»	Індивідуальна робота
Урок 3	«Jobs and Professions»	1 година	Виразне читання тексту, створення «Професійної пазл-газети»	Групова робота
Урок 4	«Traditional food»	1 година	Виразне читання, гра «Кулінарний детектив»	Інтерактивне обговорення, групова робота
Урок 5	«Food»	1 година	Виразне читання, створення меню для міжнародного ресторану	Групова робота, робота в парах
Урок 6	«Holidays and traditions of Great Britain»	1 година	Виразне читання, створення віртуальної листівки (e-card) до британського свята	Групова робота
Урок 7	«Seasons of the year. Weather»	1 година	Виразне читання, створення постеру «Seasons of the Year»	Групова робота, групова презентація
Урок 8	«Clothes»	1 година	Виразне читання, завдання «Опис одягу»	Групова дискусія
Урок 9	«Hobbies and interests»	1 година	Виразне читання, Створення «Хобі-колеса» (Hobby Wheel)	Індивідуальна робота
Урок 10	«Ukraine is my Motherland»	1 година	Виразне читання, створення віртуальної туристичної листівки для іноземців про Україну.	Групова робота, групова презентація

Ця система уроків дозволяє поетапно та цілеспрямовано розвивати англійську читацьку грамотність учнів. Кожен урок сплановано так, щоб задіяти учнів у процесі читання, аналізу та інтерпретації текстів. Для досягнення цієї мети використовуються різноманітні інтерактивні вправи та завдання, які стимулюють учнів до активного мислення і розвитку читацьких навичок, а також такі форми роботи, як: інтерактивні обговорення, групова робота, індивідуальні завдання та презентації (приклади вправ, планів-конспектів уроків показано в 3.2 та 3.3 даного дослідження, розміщено в Додатку А).

Зазначимо, що обрані нами форми роботи не тільки допомагають

ефективно організувати навчальний процес, але й позитивно впливають на цілеспрямовану роботу з формування англомовної читацької грамотності здобувачів освіти. Так, інтерактивні обговорення сприяють обміну думками серед учнів, дозволяючи їм краще зрозуміти текст, поділитися власними спостереженнями та порівняти їх з думками однокласників.

Презентації дають можливість учням структурувати свої знання, розвивати навички публічних виступів, а також відтворювати основні ідеї тексту у своїй інтерпретації.

Групова робота дозволяє учням вчитися співпрацювати, обговорювати різні підходи до читання та аналізу тексту, а також разом вирішувати завдання, які потребують колективного обміркування та обміну ідеями.

Індивідуальні завдання, у свою чергу, дають можливість кожному учню продемонструвати особистий прогрес, працювати у власному темпі та звертати увагу на ті аспекти, які потребують додаткового опрацювання.

Отже, запропонована система уроків англійської мови орієнтована на формування різноманітних навичок роботи з текстом. Вона забезпечує не лише поглиблене розуміння прочитаного матеріалу, але й стимулює розвиток критичного мислення, вміння працювати з інформацією, узагальнювати та аналізувати тексти різних жанрів.

3.2. Вправи на формування англомовної читацької грамотності

Для уроків англійської мови нами були створені різноманітні вправи та завдання, спрямовані на формування англомовної читацької грамотності учнів 5-го класу. Вправи розроблені з урахуванням вікових і психологічних особливостей учнів, рівня їхньої підготовки та принципу покрокового формування навичок глибокого розуміння тексту, його аналізу та інтерпретації. Для того щоб завдання органічно вписувалися в кожен урок і сприяли послідовному розвитку англомовної читацької компетентності, було забезпечено їх логічне розташування відповідно до тематики уроків та зростаючої складності. Кожне завдання поступово формує необхідні навички,

водночас закріплюючи та розширюючи вже набуті знання.

Схарактеризуємо деякі із запропонованих нами вправ більш детально.

Однією з інтерактивних вправ у цій системі є гра «Інтерв'ю», яку доцільно застосувати під час вивчення теми «Favourite subject». Ця вправа передбачає, що один учень виконує роль журналіста, ще один – асистента журналіста, а решта учнів відповідають на їхні запитання щодо тексту, який вони опрацьовували. Журналіст та асистент готують питання для інтерв'ю, зосереджуючись на основних моментах тексту, ключових деталях, мотивах та діях персонажів, а також на важливих подіях сюжету. Інші учні виступають у ролі «експертів», відповідаючи на ці питання, що дає можливість краще розкрити зміст тексту та зрозуміти його на більш глибокому рівні.

Крім того, журналіст може підготувати питання про улюблені предмети учнів, запитавши у кожного: «What is your favourite subject and why?» Асистент записує відповіді у таблицю, що дозволяє пізніше проаналізувати популярність різних предметів у класі. Учні, які відповідають на запитання, отримують можливість обґрунтувати свої вподобання, що сприяє розвитку навичок аргументації та критичного мислення. Вчитель може надати наступну інструкцію виконання завдання учням:

Teacher: Here's how it works:

1. One of you will be the journalist. Your task is to ask your classmates about details and important information from the text. Moreover, you can ask your peers about their favourite school subjects.

2. Another student will be the journalist's assistant. Your job is to write down the answers in a table.

3. The rest of you will be the interviewees. When the journalist asks you «What is your favourite subject?» you will answer and explain why;

4. After the interview, we will look at the results and see which subject is the most popular in our class.

Вправа «Інтерв'ю» сприяє розвитку читацької грамотності, оскільки під час підготовки запитань учні вчаться виділяти основну інформацію з тексту, формулювати запитання та оцінювати різні аспекти прочитаного. Робота в ролі

журналіста стимулює учнів чітко ставити запитання та виділяти головне, що сприяє навичкам розуміння та відбору важливої інформації – ключових аспектів, важливих для читацької грамотності. Водночас відповідь на питання журналіста спонукає учнів до самостійного аналізу, пригадування деталей тексту, а також інтерпретації подій. Крім того, аргументуючи власні вподобання щодо предметів, учні вчаться структурувати свої відповіді, висловлювати та обґрунтовувати свою думку. Такий формат роботи не тільки поглиблює розуміння прочитаного, але й розвиває навички критичного мислення, активного слухання та усного мовлення, аналізу відповідей та здатності осмислювати почуте, що є важливими складовими читацької грамотності.

Ще однією інтерактивною вправою, розробленою у рамках комплексної системи уроків для стимулювання читацької грамотності та творчого мислення учнів у процесі вивчення теми «Jobs and Professions», є створення «Професійної пазл-газети». Завдання покликане сприяти аналізу тексту, розвитку навичок узагальнення та візуалізації прочитаного матеріалу, а також стимулювати співпрацю в групах. Кожна група отримує один абзац із прочитаного раніше тексту про різні професії. Завдання учнів полягає в тому, щоб уважно прочитати свій абзац, виділити основну інформацію та написати короткий зміст професії, описаної в тексті. Крім того, учні мають створити ілюстрацію, що відображатиме ключові аспекти цієї професії. Після завершення роботи кожна група представляє свою частину, і всі абзаци складаються разом, утворюючи «пазл-газету», тобто зведений опис професій. На уроці вправу можна представити наступним чином:

Teacher: Now, let's do something fun and creative! We are going to create a «Professional Puzzle Newspaper». I will divide you into small groups of 3-4 students.

Вчитель розділяє учнів на групи, використовуючи функцію випадкового розподілу у відеоконференції або іншим доступним способом.

T: Each group will get one paragraph from the text we read earlier. Your task is to write a short summary of the profession described in your paragraph and draw a picture that represents this profession.

Вчитель надсилає кожній групі відповідний абзац тексту через чат або електронну пошту.

T: You have 10 minutes to discuss with your group and complete your task. Use the online whiteboard (Padlet, Google Jamboard) to write your summaries and upload your drawings.

Учні працюють у групах, використовуючи онлайн-інструменти для обговорення та створення матеріалів. Після виконання завдання кожна група презентує свої результати, вчитель допомагає з технічними питаннями та заохочує учнів до активної участі.

T: Now that we have all the summaries and drawings, let's put them together to create our «Professional Puzzle Newspaper».

Вчитель збирає всі матеріали на одному аркуші онлайн-дошки, організує їх у вигляді газети.

T: Excellent work, everyone! We have created a wonderful newspaper that shows the importance of different jobs. Each profession is special and contributes to our society in a unique way.

Це завдання сприяє розвитку читацької грамотності, оскільки вимагає від учнів уважного читання та аналізу тексту, вміння виділяти основні ідеї та узагальнювати прочитане. Учні працюють з конкретною частиною тексту, що дозволяє їм глибше зрозуміти зміст абзацу, визначити головну думку та знайти відповідні деталі, необхідні для створення стислого та точного опису.

Процес створення «Професійної пазл-газети» стимулює учнів до візуального осмислення інформації, що допомагає глибше зрозуміти і запам'ятати зміст прочитаного. Завдяки обговоренню в групі, учні вчаться формулювати свої думки, обґрунтовувати вибір деталей і спільно створювати представлення професії. Такий підхід також розвиває навички інтеграції інформації, що є важливою складовою читацької грамотності: учні вчаться не лише читати текст, але й аналізувати, узагальнювати та презентувати його зміст у новій формі.

Для розвитку читацької грамотності учнів під час вивчення теми «Traditional food» ми пропонуємо гру «Кулінарний детектив». Це завдання

допомагає учням удосконалити навички уважного читання, аналізу тексту, обговорення і формулювання припущень.

На початку вчитель поділяє учнів на невеликі групи по 3-4 особи, щоб кожен учасник мав можливість активно долучитися до виконання завдання. Кожній групі надається картка з описом традиційної української страви, але без назви. Опис містить ключові інгредієнти, способи приготування, зовнішні ознаки або культурні асоціації, які можуть підказати, про яку страву йдеться. Наприклад, вміст карток може бути наступним:

Картка 1: «This dish is a soup made from beets, cabbage, potatoes, and meat. It is usually served with sour cream» (Відповідь: борщ)

Картка 2: «These are dumplings filled with potatoes, cheese, or cherries. They can be boiled or fried and are often served with sour cream» (Відповідь: вареники)

Картка 3: «These are cabbage rolls stuffed with rice and meat. They are baked in a tomato sauce and are very tasty» (Відповідь: голубці)

Картка 4: «These are grated potatoes mixed with eggs and flour, then fried until crispy. They are often served with sour cream» (Відповідь: деруни)

Картка 5: «This is cured pork fat, usually eaten with garlic and black bread. It is a beloved snack in Ukraine» (Відповідь: сало)

Завдання кожної групи – уважно прочитати опис, обговорити його між собою та зробити обґрунтоване припущення щодо назви страви. Цей процес стимулює учнів до уважного ставлення до деталей і критичного осмислення прочитаного, оскільки їм потрібно об'єднати інформацію з тексту та власні знання про українські традиції.

Після завершення обговорення кожна група презентує свою відповідь перед класом, називаючи страву та пояснюючи, які саме деталі з опису допомогли їм дійти такого висновку. Вчитель заохочує учнів до активної участі, допомагаючи при потребі уточнити або доповнити свої пояснення.

Гра «Кулінарний детектив» сприяє розвитку читацької грамотності, оскільки вимагає від учнів уважного аналізу тексту, виділення ключових ідей та формулювання обґрунтованих висновків. Учні навчаються розпізнавати важливі деталі в тексті, розуміти текст на рівні підтексту та вибудовувати

логічні зв'язки.

Для ефективного засвоєння та поглибленого вивчення теми «Food» ми розробили інтерактивне завдання «Створення меню для міжнародного ресторану». Це завдання дозволяє учням творчо застосувати отримані знання про їжу, описуючи популярні страви різних країн та розвиваючи навички читання, аналізу та групової роботи.

Вчитель пояснює завдання та надіє інструкції його виконання:

Teacher: Now, we have a fun and creative task! You will work in pairs or small groups to create a menu for an international restaurant. Your menu should include dishes from the text we read earlier: pizza, pasta, sushi, and tacos. Each dish should have a description, including the ingredients and the preparation method. You will have 20 minutes to complete this task. Let's get started!

The teacher divides the students into pairs or small groups using the breakout room feature on a video conferencing platform.

Creating the Menu

Teacher: Here are the steps to follow while creating your menu:

1. choose a name for your restaurant;
2. list the dishes: pizza, pasta, sushi, and tacos;
3. write a description for each dish, including the ingredients and how it is prepared;
4. design your menu to make it attractive and easy to read.

T: If you have any questions or need help, feel free to ask. Have fun creating your menus!

Під час виконання вправи учні працюють у парах або групах, обговорюють прочитану інформацію та створюють опис для кожної страви. Наприклад, опис для піци може містити такі деталі, як «традиційна італійська страва з тонким тістом, томатним соусом, сиром моцарела та різноманітними начинками». Учні формулюють описи у вигляді меню, додаючи креативні назви страв та власні ідеї щодо подачі.

Завдання «Створення меню для міжнародного ресторану» сприяє розвитку читацької грамотності завдяки потребі у глибокому аналізі

прочитаного тексту та вмінню трансформувати отриману інформацію у власні формулювання. Учні навчаються виділяти основні деталі про кожну страву, скласти зв'язний опис на основі прочитаного, що допомагає покращувати навички розуміння та інтерпретації тексту. Крім того, ця вправа вимагає творчого підходу до завдання, тобто учні розвивають лексичний запас, вміння описувати та застосовувати нову лексику в контексті, що є важливим елементом читацької грамотності.

У рамках вивчення теми «Seasons of the year. Weather» нами було розроблено інтерактивну вправу «Створення постеру», яка сприяє розвитку читацької грамотності та закріпленню отриманих знань. Мета завдання – поглибити розуміння прочитаного тексту про пори року та допомогти учням засвоїти нову лексику і ключові фрази у творчий спосіб.

Учні поділяються на 4 групи, кожна з яких отримує одну з пір року. Кожна група створює постер, що відображає основні особливості своєї пори року. Для цього учні використовують онлайн-інструменти Google Slides або Jamboard, де вони мають зобразити характерні риси своєї пори року, додаючи малюнки, ключові слова та фрази з тексту. Наприклад, постер про зиму може містити слова «cold», «snow», «short days», «ski», «skate» та інші фрази, що підкреслюють зимові явища та активності. Після створення постерів, кожна група презентує свою роботу перед класом, коротко описуючи особливості своєї пори року та використовуючи ключові слова й фрази з тексту. На уроці це може виглядати наступним чином:

Teacher: Now, let's work in groups. Each group will make a poster about one season. Include pictures, key words, and phrases from the text. Then, you will present your poster to the class.

Презентація постерів. Кожна група коротко презентує свій постер іншим учням.

Teacher: Group 1, please present your poster about winter.

Group 1: Winter is cold. It often snows. The trees are white. Children can ski and skate. The days are short, and the nights are long.

Завдання «Створення постеру» розвиває читацьку грамотність завдяки

тому, що учням потрібно уважно прочитати текст про пори року, виділити ключову інформацію, а потім творчо відтворити її у вигляді постеру. У процесі роботи учні навчаються виділяти головне, узагальнювати та структурувати текст, а також інтегрувати нову лексику та фрази у власні висловлювання. Використання ключових слів і фраз допомагає учням краще запам'ятати матеріал та застосовувати його в подальшому.

У рамках вивчення теми «Hobbies and interests» нами було розроблено інтерактивне завдання «Створення хобі-колеса» (Hobby Wheel), яке спрямоване на розвиток читацької грамотності, збагачення словникового запасу та вміння презентувати свої інтереси. Завдання допомагає учням не лише розповісти про власні хобі, а й дізнатися про інтереси своїх однокласників, формуючи навички спілкування та обговорення.

Вчитель демонструє, як створити «Хобі-колесо» на віртуальному інструменті (наприклад, Canva, Google Slides або онлайн генератор хобі-колеса). Потім запускає інструмент, демонструє процес створення хобі-колеса і надає посилання або доступ до інструменту для учнів. Кожен учень поділяє своє колесо на кілька сегментів (4-6 частин) і записує в кожному з них різні види хобі: наприклад, малювання, спорт, читання, музика, подорожі, кулінарія тощо. Учні можуть додати зображення або малюнки, що ілюструють кожне з хобі, зробивши своє колесо яскравим і цікавим. Після завершення учні по черзі презентують своє хобі-колесо класу, пояснюючи, чому обрали ті чи інші заняття. Вони можуть розповісти про свої вподобання або чому саме це хобі їм подобається найбільше. Інші учні мають змогу ставити запитання, виявляючи інтерес до хобі своїх однокласників.

«Хобі-колесо» допомагає учням удосконалювати навички читання з розумінням завдяки тому, що під час створення і презентації колеса вони використовують нову лексику та структури, характерні для теми «Хобі». Робота над завданням передбачає аналіз слів та їх значення, формулювання власних думок на основі прочитаного або почутого від однокласників.

Крім інтерактивних завдань і вправ, під час розробки кожного уроку з англійської мови для 5-го класу нами використовувалися тематичні тексти, що

відповідали темі заняття та сприяли розвитку навичок читання. Такий підхід забезпечував не лише засвоєння лексики, а й розвиток читацької грамотності, оскільки учні мали можливість практикувати розуміння тексту, виділення ключових ідей та застосування прочитаного для обговорення.

Наприклад, для вивчення теми «Clothes» ми використали текст під назвою «Clothes for Different Seasons»:

In the summer, I like to wear light clothes. I usually wear a T-shirt, shorts, and sandals. When it's very hot, I also wear a cap to protect myself from the sun. In the winter, I wear warm clothes. I put on a sweater, jeans, and boots. I also wear a jacket, a scarf, and gloves to stay warm. In the spring and autumn, I wear a jacket and sometimes a hat. Different seasons need different clothes to stay comfortable and happy.

Після ознайомлення з текстом учні обговорили його зміст, зокрема розглянули, який одяг підходить для різних сезонів, на основі прочитаних прикладів. Під час обговорення учні ділилися своїми уподобаннями щодо вибору одягу в різні пори року, використовуючи нові слова та фрази, що допомогло їм закріпити отриману лексику та практикувати навички побудови висловлювань на основі прочитаного.

Ще один текст, розроблений нами для вивчення теми «Family», спрямований на вдосконалення читацьких навичок учнів. Цей текст не лише знайомить учнів з базовою лексикою на тему «Family», а й заохочує до обговорення сімейних стосунків, захоплень членів родини та спільного дозвілля.

Hello! My name is Emily. I have a wonderful family. My mother's name is Alice. She works as a nurse at the hospital. My father's name is Robert. He is an engineer. I have two siblings, a brother and a sister. My brother's name is James. He is twelve years old and loves playing soccer. My sister's name is Sophie. She is seven years old and enjoys painting. We also have a cat named Whiskers. Whiskers is very playful and loves to chase his toy mouse. Every evening, we have dinner together and talk about our day. On weekends, we often visit our grandparents who live nearby. My grandmother's name is Margaret, and my grandfather's name is William. They

have a beautiful garden where we play and help with gardening. I love my family very much.

Після ознайомлення з текстом учні виконують кілька завдань, спрямованих на закріплення нових слів і виразів та перевірку розуміння змісту. Вчитель заохочує обговорення тексту, ставлячи запитання на кшталт: «What does Emily's mother do? What is Emily's father's job? What are the names of Emily's siblings? What does Whiskers love to do? What do Emily and her family do on weekends?» Учні також можуть розповісти про свої власні родини, використовуючи приклади з тексту як орієнтир.

Використання текстів, адаптованих до тематики уроку, дозволяє учням працювати з автентичними ситуаціями, що допомагає краще розуміти й запам'ятовувати лексику. Робота з тематичним текстом передбачає кілька важливих кроків: уважне та виразне читання, виділення головного змісту та обговорення. Такий підхід сприяє розвитку навичок читання з розумінням, оскільки учні не лише читають текст, а й інтерпретують його, пов'язуючи з власним досвідом і знаннями. Обговорення прочитаного стимулює учнів до формулювання ідей та застосування нової лексики в контексті, що також позитивно впливає на рівень їх читацької компетентності.

Отже, в межах практичної частини нами було розроблено та запропоновано комплекс інтерактивних завдань, спрямованих на розвиток читацької грамотності учнів 5-го класу. Кожна вправа має на меті не лише ознайомити учнів з новою лексикою та граматичними структурами, а й сприяти всебічному розвитку читацьких навичок, зокрема навичок розуміння тексту, аналізу і критичного осмислення прочитаного матеріалу.

Наприклад, такі завдання, як: «Інтерв'ю», створення «Професійної пазл-газети» та «Гра в кулінарного детектива» допомагають учням краще розуміти різні аспекти тексту, виділяти ключові деталі та застосовувати отримані знання у різних ситуаціях. Ці вправи заохочують дітей обговорювати прочитане, задавати запитання, а також надають можливість висловлювати власну думку і прислухатися до ідей інших, що сприяє розвитку комунікативних навичок і критичного мислення.

Під час обговорення текстів, таких як «Clothes for Different Seasons» або «Hello! My name is Emily», учні вчаться співвідносити інформацію з тексту з власним досвідом, що розвиває навички інтерпретації та сприяє глибшому осмисленню матеріалу.

Використання творчих завдань, таких як створення «Хобі-колеса» або постера «Seasons of the Year», також розвиває в учнів креативне мислення, адже вони не лише опрацьовують текстовий матеріал, а й ілюструють його, додаючи малюнки, символи та власні висловлювання. Це сприяє закріпленню нової лексики, розширенню словникового запасу і дозволяє учням краще запам'ятати вивчений матеріал.

Таким чином, інтерактивні вправи, розроблені нами, є ефективними інструментами для розвитку англomовної читацької грамотності, критичного мислення і творчих навичок учнів.

3.3. Розробки уроків англійської мови для 5 класу

Нами були розроблені уроки для учнів 5 класу за темами «Professions. Jobs» та «My home». Дистанційне навчання було організовано на платформі Google Meet та за допомогою онлайн-сервісу Google Jamboard. Розглянемо їх детальніше.

Google Meet – є популярною платформою для відеоконференцій, яка надає можливість проведення онлайн-уроків та забезпечує ефективну комунікацію між вчителями та учнями під час дистанційного навчання. Серед переваг цієї платформи ми виділяємо:

- можливість проводити відеоконференції з високою якістю зображення та звуку;
- можливість планувати онлайн-зустрічі, що робить процес навчання організованим та структурованим;
- функцію запису, що дозволяє вчителям записувати уроки, щоб учні мали можливість переглядати їх пізніше або в разі відсутності;
- вбудовані інструменти для спільної роботи, такі як Google Docs та

Google Jamboard, що дозволяє учням разом працювати над проєктами та завданнями.

Зазначимо, що сервіс Google Jamboard, який ми використовуємо у розробці уроку, – це інтерактивна дошка, яка створена для спільної роботи та творчості. Учителі можуть її використовувати для колективного читання і обговорення текстів, для анотування текстів та створювання завдань на розвиток умінь з розуміння прочитаного.

План-конспект уроку з англійської мови на тему «Professions. Jobs»

Сфера спілкування: освітня

Тематика ситуативного спілкування: робота і професія

Мовний інвентар: professions

Мета уроку (як намір вчителя):

- активізувати вживання лексики до теми «Робота та професії» через різні види мовленнєвої діяльності: читання, говоріння, письмо;
- вдосконалювати навички усного мовлення;
- розвивати в учнів вміння аналізувати свої особистісні якості, стосовно професій;
- розширити знання про різні професії;
- сприяти вихованню розуміння в учнів важливості і необхідності реалізації своїх умінь і здібностей через обрану професію;
- виховувати повагу до людей різних професій;
- спонукати учнів до іншомовного спілкування.

Наприкінці уроку учень:

- вживає лексику з теми «Робота та професії»;
- покращив навички усного мовлення;
- вміє аналізувати свої особистісні якості, стосовно професій;
- володіє новими знаннями про професії;
- розуміє важливість і необхідність реалізації своїх умінь і здібностей через обрану професію;
- проявляє інтерес до іншомовного спілкування.

Тип уроку: формування навичок читання і письма

Форма роботи: дистанційна

Платформа: Google Meet

Обладнання: комп'ютер з доступом до Інтернету, платформа Google Meet, онлайн-сервіс Google Jamboard, заздалегідь підготовлена презентація.

Схематичний план уроку

I. Початок уроку:

1. Привітання та організація класу, перевірка присутніх
2. Повідомлення теми та мети уроку
3. Введення в іншомовну атмосферу
4. Мотивація та актуалізація знань

II. Основна частина:

1. Pre-reading Activity
2. While-reading activity
3. Post-reading activity. Створення «Професійної пазл-газети»

III. Заключна частина уроку:

1. Підсумок уроку
2. Рефлексія
3. Домашнє завдання

Хід уроку

I. Початок уроку:

1. Привітання та організація класу, перевірка присутніх

T: Good morning, students. How are you today? Let's start our lesson.

2. Повідомлення теми та мети уроку

T: Today we continue to talk about different jobs and professions. We will learn new words, read an interesting text, and even create something special together. Let's start by thinking about some jobs you already know.

3. Введення в іншомовну атмосферу

T: Before we get started, please join the online service Google Jamboard platform. On the right side of the screen you can see English proverbs and on the left Ukrainian proverbs. Your task is to match the Ukrainian equivalent to the English proverb [23].

Match the Ukrainian equivalent to the English proverb.

<ol style="list-style-type: none"> 1. Jack of all trades is a master of none. 2. No pains, no gains. 3. Actions speak louder than words. 4. Practice what you preach. 	<ol style="list-style-type: none"> a) Не по словах судять, а по ділах. b) За все береться та не все вдається. c) Не на словах, а на ділах. d) Без труда – нема плода.
---	---

1. Jack of all trades is a master of none.

2. No pains, no gains.

3. Actions speak louder than words.

4. Practice what you preach.

a) Не по словах судять, а по ділах.

b) За все береться та не все вдається.

c) Не на словах, а на ділах.

d) Без труда – нема плода.

Keys: 1b, 2d, 3a, 4c.

4. Мотивація та актуалізація знань

T: Let's look at some pictures of different jobs. Can you guess what they are?

Вчитель демонструє слайди з зображеннями різних професій, наприклад, лікар, вчитель, пожежник, інженер, фермер, кухар.

T: Now, let's think about the jobs we just saw. Can you tell me the names of these jobs in English? What other jobs do you know?

II. Основна частина:

1. Pre-Reading Activity

T: Before we start to read, I propose you to learn new words from the text. Look at the presentation.

Learning new words from the text.

Doctor – a person who helps sick people and works in a hospital.

Teacher – a person who works in a school and helps students learn.

Firefighter – a brave person who helps save people from fires.

Engineer – a person who designs and builds things like bridges, buildings, and machines.

Farmer – a person who grows food and takes care of animals and plants.

Chef – a person who cooks delicious food in restaurants.

2. While-reading activity

T: Let's move on to the text. Look at the title of the text.

Different Jobs and Professions

There are many different jobs and professions in the world. Some people work in offices, others work in hospitals, and some work outdoors. Each job is important and helps our society function well.

A doctor helps sick people and works in a hospital. They give medicine and perform surgeries. A teacher works in a school and helps students learn new things. They prepare lessons and help students understand difficult subjects.

A firefighter is very brave and helps save people from fires. They work in a fire station and always need to be ready to help. An engineer designs and builds things like bridges, buildings, and machines. They use a lot of math and science in their work.

A farmer grows food for us to eat. They work on farms and take care of animals and plants. A chef cooks delicious food in restaurants. They prepare meals and sometimes create new recipes.

Every job is special and important. What do you want to be when you grow up?

3. Post-reading activity. Створення «Професійної пазл-газети»

T: Now, let's do something fun and creative! We are going to create a «Professional Puzzle Newspaper». I will divide you into small groups of 3-4 students.

Вчитель розділяє учнів на групи, використовуючи функцію випадкового розподілу у відеоконференції або іншим доступним способом.

T: Each group will get one paragraph from the text we read earlier. Your task is to write a short summary of the profession described in your paragraph and draw a

picture that represents this profession.

Вчитель надсилає кожній групі відповідний абзац тексту через чат або електронну пошту.

T: You have 10 minutes to discuss with your group and complete your task. Use the online whiteboard (Padlet, Google Jamboard) to write your summaries and upload your drawings.

Учні працюють у групах, використовуючи онлайн-інструменти для обговорення та створення матеріалів. Після виконання завдання кожна група презентує свої результати, вчитель допомагає з технічними питаннями та заохочує учнів до активної участі.

T: Now that we have all the summaries and drawings, let's put them together to create our «Professional Puzzle Newspaper».

Вчитель збирає всі матеріали на одному аркуші онлайн-дошки, організує їх у вигляді газети.

T: Excellent work, everyone! We have created a wonderful newspaper that shows the importance of different jobs. Each profession is special and contributes to our society in a unique way.

III. Заключна частина уроку

1. Підведення підсумків уроку

T: Today, we learned the names of different professions, what people in these jobs do, and we practiced our reading and writing skills. We also created a fantastic «Professional Puzzle Newspaper» together.

2. Рефлексія

T: Let's take a few minutes to talk about what we learned today. Who can tell me something new they learned about jobs and professions?

3. Домашнє завдання

T: For your homework, I want you to create a mini-presentation about a profession that interests you the most. Your presentation should have 3-5 slides. You can use PowerPoint, Google Slides, or any other presentation tool you like. Be creative and make your presentation interesting! If you need help, you can ask me or use the resources we have discussed in class.

T: Thank you all for your hard work today! You did an excellent job. I'm looking forward to seeing your presentations. Have a great day and see you next time!

План-конспект уроку з англійської мови на тему: «My home»

Сфера спілкування: особистісна

Тематика ситуативного спілкування: мій дім

Мовний інвентар: my home

Мета уроку (як намір вчителя):

- активізувати вживання лексики до теми «Мій дім» через різні види мовленнєвої діяльності: читання, говоріння, письмо;
- розвивати читацькі навички учнів через ознайомлення з лексикою з теми «Мій дім» та обговорення інформації про частини будинку і його предмети;
- розвивати увагу, пам'ять, логічне мислення;
- виховувати в учнів повагу до домашнього середовища;
- сприяти розумінню важливості догляду за домом та його комфортом;
- розвивати інтерес до вивчення англійської мови через теми, що стосуються їхнього особистого життя та навколишнього середовища.

Наприкінці уроку учень:

- називає основні кімнати та предмети інтер'єру англійською мовою;
- розуміє та правильно інтерпретує описові тексти про дім;
- читає та аналізує текст, що описує дім, зосереджуючись на основних ідеях та деталях;
- виявляє уважність, логічне мислення, працюючи з новою лексикою;
- проявляє повагу до свого дому та домашнього середовища, розуміючи важливість турботи про нього;
- усвідомлює цінність комфорту та затишку в домі;
- виявляє зацікавленість у вивченні англійської мови через теми, що пов'язані з їхнім особистим життям.

Тип уроку: формування навичок читання

Форма роботи: дистанційна

Платформа: Google Meet

Обладнання: комп'ютер з доступом до Інтернету, заздалегідь підготовлена презентація.

Схематичний план уроку

I. Початок уроку:

1. Привітання та організація класу, перевірка присутніх
2. Повідомлення теми та мети уроку
3. Введення в іншомовну атмосферу
4. Мотивація та актуалізація знань

II. Основна частина:

1. Pre-reading Activity
2. While-reading activity
3. Post-reading activity. Гра «Draw and Describe»

III. Заключна частина уроку:

1. Підсумок уроку
2. Рефлексія
3. Домашнє завдання

Хід уроку

I. Початок уроку:

1. Привітання та організація класу, перевірка присутніх

T: Good morning, students. I'm glad to see you. How are you?

2. Повідомлення теми та мети уроку

T: Today we'll talk about our homes. We'll read a text about a house, learn some new words, and talk about your own homes.

3. Введення в іншомовну атмосферу

Коротка розминка. Вчитель запитує:

T: What do you like most about your home? What is your favorite room and why?

Учні відповідають.

4. Мотивація та актуалізація знань

Вчитель демонструє фото різних частин будинку (кухня, вітальня,

спальня, ванна кімната) та запитує:

T: Can you name these rooms in English? What things can we find in each room?

II. Основна частина:

1. Pre-Reading Activity

Введення лексики. Вчитель надає ключові слова для тексту: bedroom, kitchen, living room, bathroom, sofa, bed, table, chair, lamp.

Вчитель пояснює значення слів і демонструє картинки. Учні повторюють слова та їх переклад.

Гра: «What's in the Room?» Учитель описує кімнату, а учні здогадуються, про яку саме йдеться, наприклад: There's a bed and a lamp. Which room is it? There's a sofa and a TV. Which room is it?

2. While-reading activity

T: Let's move on to the text.

My House

Hello! My name is Sarah. I live in a big house with my family. My favorite room is my bedroom. It has a bed, a lamp, and a bookshelf. I also like the kitchen, where we cook and eat. In the living room, we have a big sofa and a TV. I enjoy watching movies there with my family. The bathroom is small but nice. I love my house very much.

Завдання на перевірку розуміння тексту. Учні читають текст індивідуально або в парах, а потім відповідають на запитання вчителя:

- What is Sarah's favorite room?
- Where does the family cook and eat?
- What things are in the living room?

3. Post-reading activity.

Обговорення тексту та обмін досвідом.

Вчитель просить учнів обговорити в парах:

- What is your favorite room in your home and why?
- What things do you have in your favorite room?

Учні по черзі коротко розповідають про свій улюблений куточок вдома,

використовуючи нову лексику.

Гра «Draw and Describe»

Вчитель пропонує учням намалювати схематичне зображення своєї улюбленої кімнати. Після завершення малюнків учні обмінюються роботами в парах, описуючи кімнату партнера, наприклад: This is his bedroom. There is a bed, a lamp, and a bookshelf. Учні мають змогу розповідати про побачене, тренуючи нові слова та навички спілкування.

III. Заключна частина уроку

1. Підведення підсумків уроку

T: Today, we read about a house, learned new words, and talked about our own homes. You all did a wonderful job! What new words did we learn today?

2. Рефлексія

Вчитель просить учнів висловити свої враження від уроку: Did you enjoy talking about your home? What was the most interesting part for you today?

3. Домашнє завдання

Написати невеликий текст про свій дім, використовуючи слова з уроку.

Пропоновані уроки, спрямовані на формування англомовної читацької грамотності, містять інтерактивні завдання (створення «Професійної пазл-газети», обговорення елементів власного дому), що підвищують зацікавленість учнів до матеріалу, мотивують їх до вивчення англійської мови. Такі завдання не тільки розвивають читацькі навички, а й стимулюють критичне мислення та комунікативні вміння, що сприяє формуванню глибшого розуміння тексту та вміння обговорювати зміст.

Висновки до третього розділу

Запропонована система уроків англійської мови для 5-х класів, що складається із 10 уроків, орієнтована на поетапне формування англомовної читацької грамотності, на розвиток навичок роботи з текстом. Цілеспрямована робота забезпечує не лише поглиблене розуміння прочитаного матеріалу, але й стимулює розвиток критичного мислення, вміння працювати з інформацією,

узагальнювати та аналізувати тексти різних жанрів.

Розроблені нами інтерактивні вправи заохочують учнів до активного читання, уважного аналізу тексту та творчої інтерпретації прочитаного, що є важливим для формування цілісної англомовної читацької грамотності та позитивного ставлення до читання як до процесу пізнання і самовираження.

Плани-конспекти уроків за темами «Робота та професії» та «Мій дім» спрямовані на розвиток англомовної читацької грамотності учнів 5-го класу з урахуванням важливості розвитку лексичних і комунікативних навичок.

Урок на тему «Робота та професії» вводить учнів у світ різноманітних професій, де вони знайомляться з характеристиками різних занять, читаючи описи та обговорюючи важливі аспекти професій.

Урок «Мій дім» фокусується на тому, щоб учні ознайомилися з базовими назвами кімнат і предметів у будинку, а також використовували їх у контексті, завдяки чому вдосконалюють навички читання та опису повсякденних ситуацій.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі було визначено та проаналізовано особливості формування англomовної читацької грамотності учнів 5-9 класів ЗЗСО у режимі дистанційного навчання. У процесі дослідження ми дійшли таких висновків:

1. На основі вивчення наукової літератури визначено, що іншомовна (англomовна) читацька грамотність – це здатність особистості сприймати, аналізувати, використовувати й оцінювати письмовий текст іноземною (англійською) мовою задля досягнення певних цілей.

Виявлено, що читацька грамотність складається з декількох компонентів, кожен з яких відіграє ключову роль у здатності учнів ефективно взаємодіяти з текстом: уміння розпізнавати слова і розуміти їхній буквальний зміст; здатність до інтерпретації тексту, розуміння підтекстів, метафор та складних логічних зв'язків; здатність оцінювати достовірність джерел, формувати власну думку на основі прочитаного матеріалу – критичне мислення; уміння формулювати аргументовані висновки та передавати свої думки іншим.

Аналіз Державного стандарту базової середньої освіти та модельних програм із іноземної мови дозволив виокремити та узагальнити читацькі вміння та навички, які є складовими іншомовної читацької грамотності, а саме: розуміти письмовий текст, здійснювати пошук необхідної інформації; сприймати прочитаний текст, виокремлювати інформацію та аргументацію; добирати та читати тексти, якщо використані в них мовні засоби належать до сфери повсякденного спілкування; ідентифікувати окремі факти та здогадуватися про значення невідомих слів із контексту.

2. Установлено, що сучасне дистанційне навчання є новою формою освіти, що використовує телекомунікаційні та інформаційні технології та засоби для проведення освітнього процесу.

Визначено та схарактеризовано головні ознаки дистанційного навчання:

- 1) фізична відстань (віддаленість) між вчителями та учнями під час навчання;
- 2) взаємодія між вчителями та учнями, які знаходяться в різних місцях, через інформаційні та телекомунікаційні технології та засоби;
- 3) всі форми

комунікації здійснюються за допомогою різноманітних електронних засобів у режимі реального чи відкладеного часу; 4) місце проведення навчання – несуттєвий фактор; 5) важливі організаційна структура, добір мультимедійних, комунікативних, інформаційних методів навчання, технічне устаткування, що забезпечують процес дистанційного навчання.

3. Запропоновано систему уроків англійської мови для 5-х класів в аспекті їх спрямованості на формування англомовної читацької грамотності. Кожен урок сплановано так, щоб задіяти учнів у процесі читання, аналізу та інтерпретації текстів. Для досягнення цієї мети використовуються різноманітні інтерактивні вправи («Інтерв'ю», «Професійна пазл-газета», гра «Кулінарний детектив», «Хобі-колесо», постер «Seasons of the Year» та ін.) та форми роботи (інтерактивні обговорення, групова робота, індивідуальні завдання, презентації), які стимулюють учнів до активного мислення і розвитку читацьких навичок.

Вправи розроблені з урахуванням вікових і психологічних особливостей учнів, рівня їхньої підготовки та принципу покрокового формування навичок глибокого розуміння тексту, його аналізу та інтерпретації. Для того щоб завдання органічно вписувалися в кожен урок і сприяли послідовному розвитку англомовної читацької компетентності, було забезпечено їх логічне розташування відповідно до тематики уроків та зростаючої складності. Кожне завдання поступово формує необхідні навички, водночас закріплюючи та розширюючи вже набуті знання.

Установлено, що формування англомовної читацької грамотності учнів у режимі дистанційного навчання потребує систематичності, поетапності, цілеспрямованості в організації та доборі навчальних матеріалів до уроків, застосуванні різноманітних інтерактивних методів і технологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Барабанова Г. В. Методика навчання професійно-орієнтованого читання в немовному ВНЗ: монографія. Київ: Фірма «ІНКОС», 2005. 315 с.
2. Бондаренко Н. Читацька грамотність українського учнівства: акценти PISA-2018. *Український Педагогічний журнал*. 2020. № 2. С. 95-103. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2020-2-95-103>. (дата звернення: 10.09.2024).
3. Борецька Г. Е. Методика формування іншомовної компетентності у техніці читання. *Іноземні мови*. 2012. № 1. С. 23-24.
4. Вакуленко Т. С. PISA: читацька грамотність / уклад. Т. С. Вакуленко, С. В. Ломакович, В. М. Терещенко. Київ: УЦОЯО, 2017. 123 с. URL: https://kristti.com.ua/wp-content/uploads/2018/04/PISA_Reading.pdf. (дата звернення: 07.09.2024).
5. Ващенко В. Ю., Дядичев О. В. Аналіз систем керування навчанням і контентом та їх впровадження в навчальний процес. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2011. № 12 (223). Ч. II. С. 5-17.
6. Вишнівський В. В., Гніденко М. П., Гайдур Г. І., Ільїн О. О. Організація дистанційного навчання. *Створення електронних навчальних курсів та електронних тестів*. Київ: ДУТ, 2014. 140 с.
7. Головка М, Науменко С. Результати PISA-2022 в Україні: актуальні проблеми загальної середньої освіти та шляхи її розв'язання. *Український Педагогічний журнал*. 2024. №2. С. 35-50. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-2-35-50>. (дата звернення: 10.09.2024).
8. Гончаренко Н. Ч. Застосування технологій дистанційного навчання як запорука надання якісної освітньої послуги при вивченні англійської мови. 2021. URL: <https://naurok.com.ua/metodichni-rekomendaci-schodo-zastosuvannya-tehnologiy-distanciynogo-navchannya-yak-zaporuka-nadannya-yakisno-osvitno-poslugi-pri-vivchenni-angliysko-movi-271033.html>. (дата звернення: 12.04.2023).
9. Державний стандарт базової середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>. (дата звернення: 24.10.2024).

10. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2004. 352 с. URL: https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php?file=/483779/mod_resource/content/2/%D0%94%D0%B8%D1%87%D0%BA%D1%96%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%202004.pdf (дата звернення 10.05.2023)
11. Жерновникова О. А. Психологічний аспект реалізації дистанційних освітніх технологій у ненавчальний процес майбутніх учителів математики. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Педагогічні науки*: зб. наук. пр. Бердянськ, 2017. Вип. № 2. С. 86-99.
12. Іванюк І. В. Формування понятійно-термінологічного апарату з питань розвитку дистанційної освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2012. №5 (31). С. 14. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/716/540>. (дата звернення: 3.05.2023).
13. Карпюк О. Д., Карпюк К. Т. Англійська мова (5-й рік навчання) підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти (з аудіосупроводом). Київ: Астон, 2022. 155 с.
14. Кащук М. Дистанційне навчання іноземної мови у немовних закладах вищої освіти. *Актуальні проблеми навчання іноземних мов для спеціальних цілей*: зб. наук. статей / уклад. І. Ю. Сковронська. Львів: ЛьвДУВС, 2020. С. 69-73.
15. Клокар Н. Методологічні основи запровадження дистанційного навчання в системі підвищення кваліфікації. *Шлях освіти*. 2007. № 4 (46). С. 38-41.
16. Ковальська К. Р. Дистанційне навчання як перспективна форма розвитку предметно-орієнтованих професійних компетентностей учителів. 2009. № 2(10). С. 7-10. URL: <http://www.ime.eduua.net/em10/emg.html>. (дата звернення: 16.03.2023).
17. Колос К. Р. Система Moodle як засіб розвитку предметних компетентностей учителів інформатики в умовах дистанційної післядипломної освіти: дис. канд. пед. наук: 13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті. Житомир. 2011. 238 с.

18. Кузьменко О. Змішане навчання як інноваційна форма організації навчального процесу в школі. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету Імені Володимира Гнатюка*. Сер. Педагогіка. 2017. № 3. С. 140-147.

19. Мигович С. М., Тверезовська Н. Т. Огляд сучасного стану дистанційного навчання в Україні. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. 2011. Вип. 159. Ч. 2: Педагогіка. Психологія. Філософія. С. 320-329.

20. Модельна навчальна програма «Друга іноземна мова. 5–9 класи» для закладів загальної середньої освіти / автори: Редько В. Г., Шаленко О. П., Сотникова С. І., Коваленко О. Я. та ін. Рекомендовано МОН України: Наказ від 12.07.2021 № 795. 31 с. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Inozemni.movy.5-9-kl/Druha.inoz.mov.5-9-kl.Redko.ta.in.14.07.pdf>. (дата звернення: 24.10.2024).

21. Модельна навчальна програма «Іноземна мова. 5–9 класи» для закладів загальної середньої освіти / автори: Зимомря І. М., Мойсюк В. А., Трифан М. С., Унгурян І. К. та ін. Рекомендовано МОН України: Наказ від 12.07.2021 № 795. 55 с. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Inozemni.movy.5-9-kl/Inoz.mov.5-9-kl.Zymomrya.ta.in.14.07.pdf>. (дата звернення: 24.10.2024).

22. Модельна навчальна програма «Іноземна мова. 5–9 класи» для закладів загальної середньої освіти / автори: Редько В. Г., Шаленко О. П., Сотникова С. І., Коваленко О. Я. та ін. Рекомендовано МОН України: Наказ від 12.07.2021 № 795. 42 с. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Inozemni.movy.5-9-kl/Inoz.mov.5-9-kl.Redko.ta.in.14.07.pdf>. (дата звернення: 24.10.2024).

23. Моргунова М. С. Англійсько-українські прислів'я. *Google Jamboard*. URL: <https://jamboard.google.com/d/12IS2jZ49k9fFIB01A1EisOSVeDwCsk1nf->

[_AOIjmlNW4/viewer?pli=1.](#)

24. Моргунова М. С. Вплив дистанційного навчання на рівень читацької грамотності українських школярів: аналіз на основі результатів PISA-2018 PISA-2022. 2024. (у друці).

25. Моргунова М. С. Комплексна система уроків з англійської мови для учнів 5-го класу на платформі Classroom. 2024. URL: <https://classroom.google.com/u/1/w/NjkzNzQ2NDE0ODQ2/t/all?hl=>.

26. Морзе Н. В., Ігнатенко О. В. Методичні особливості вебінарів, як інноваційної технології навчання. *Інформаційні технології в освіті*: зб. наук. пр. Херсон: ХДУ, 2010. Вип. 5. С. 1-2.

27. Муковіз О. Дистанційне навчання у системі неперервної освіти вчителя початкової школи: сутність та особливості. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2012. № 43 (1). С. 259-266.

28. Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 5-9 класи. Затверджено Наказом МОН України від 07.06.2017 № 804. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/programi-inozemni-movi-5-9-12.06.2017.pdf>. (дата звернення: 11.09.2024).

29. Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018 / кол. авт.: М. Мазорчук (осн. автор), Т. Вакуленко, В. Терещенко, Г. Бичко, К. Шумова, С. Раков, В. Горох та ін.; Український центр оцінювання якості освіти. Київ: УЦОЯО, 2019. 439 с. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2019/12/PISA_2018_Report_UKR.pdf. (дата звернення: 07.09.2024).

30. Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2022 / кол. авт.: Г. Бичко (осн. автор), Т. Вакуленко, Т. Лісова, М. Мазорчук, В. Терещенко, С. Раков, В. Горох та ін.; за ред. В. Терещенка та І. Клименко; Український центр оцінювання якості освіти. Київ, 2023. 395 с. URL: https://pisa.testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2023/12/PISA-2022_Naczionalnyj-zvit_povnyj.pdf. (дата звернення: 18.09.2024).

31. Пасічник О. Як технічно організувати дистанційне навчання –

покрокова інструкція. 2020. URL: <https://nus.org.ua/articles/yak-tehnicno-organizuvaty-dystantsijne-navchannya-pokroкова-instruktsiya/>. (дата звернення: 08.04.2023).

32. Полонська Т. К. Методи навчання читання іноземною мовою учнів початкової школи. *Проблеми сучасного підручника*. 2017. №18. С. 161-170.

33. Прибилова В. М. Проблеми та переваги дистанційного навчання у вищих навчальних закладах України. *Проблеми сучасної освіти*. 2017. 35 с.

34. Про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти : наказ МОН від 8.09.2020 року № 1115. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/vidsogodni-nabuvayut-chinnosti-onovleni-umovi-distancijnogo-navchannya-u-shkolah>. (дата звернення: 10.12.2022).

35. Самойлюкевич І., Козачок О. Навчання читання на старшому етапі загальноосвітньої школи з урахуванням елементів індивідуалізації. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/38262/49-Samoilyukevich.pdf?sequence=1>. (дата звернення: 21.11.2023).

36. Юрченко О., Гайдученко Ю. Як організувати дистанційне навчання учнів – покрокова інструкція. 2020. URL: [https://osvitoria.media/experience/yak-organizovaty-dystantsijne-navchannya-uchniv-pokroкова-instruktsiya/](https://osvitoria.media/experience/yak-organizuvaty-dystantsijne-navchannya-uchniv-pokroкова-instruktsiya/). (дата звернення: 07.10.2023).

37. Як організувати якісне онлайн навчання в умовах війни. 2020. URL: <https://osvita.ua/school/87076/>. (дата звернення: 08.10.2023).

38. Ярошук К. І., Гужва К. С. Особливості організації дистанційного навчання учнів старших класів з використанням інформаційно-комунікативних технологій. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки*. 2015. № 125. С. 125-127.

39. Adams J. E-learning offer myriad opportunities for rapid talent development. *T+D*. 2008. March. P. 69-73. URL: <http://yellowedge.files.-wordpress.com/2008/03/adams.pdf>. (дата звернення: 12.08.2024).

40. Allen I. E., Seaman J. Learning on demand: Online education in the United States. *The Sloan Consortium*. 2010. URL: <http://sloanconsortium.-org/publications/survey/pdf/learningondemand.pdf>. (дата звернення: 04.10.2024).

41. Anderson T., Dron J. Three generations of distance education pedagogy. *The International Review of Research in Open and Distance Learning*, 2011. № 12(3). Pp. 80–97. URL: <https://www.irrodl.org/index.php/-irrodl/article/view/890/1826>. (дата звернення: 05.10.2024).
42. Bates T. Technology, e-learning and distance education. 2nd ed. Taylor and Francis. 2005. URL: <https://www.perlego.com/book/1618713/technology-elearning-and-distance-education-pdf>. (дата звернення: 03.10.2024).
43. Brooker R., Muller R., Mylonas A., Hansford B. Improving the assessment of practice teaching: a criteria and standards framework. *Assessment & Evaluation in Higher Education*. 1998. № 23. Pp. 5–24. URL: <https://doi.org/10.1080/0260293980230101>. (дата звернення: 27.09.2024).
44. Garrison D., Vaughan N. Blended Learning in Higher Education: Framework, Principles, and Guidelines. Retrieved October 10, 2019. URL: https://www.researchgate.net/publication/277197718_Blended_Learning_in_Higher_Education_Framework_Principles_and_Guidelines. (дата звернення: 15.08.2024).
45. Hoppe G. Classification and Sustainability Analysis of E-learning Applications. Universitat Hannover, 2003. 243 p. URL: <https://econpapers.-repec.org/paper/ifwiwidps/iwidps02.htm>. (дата звернення: 08.10.2024).
46. Johns A. M. Text, Role and Context: Developing Academic Literacies. NY: Cambridge University Press, 1997. 171 p. URL: https://www.academia.edu/55108743/Text_Role_and_Context_Developing_Academic_Literacies. (дата звернення: 09.11.2024).
47. Kettunen J. Strategy Process in Higher Education. *Journal of Institutional Research*. 2010. Vol. 15. № 1. Pp. 16-27. URL: https://www.researchgate.-net/publication/264553020_Strategy_process_in_higher_education. (дата звернення: 19.10.2024).
48. Rivers W. M. Teaching Foreign Language Skills. 2nd ed. Chicago: University of Chicago Press, 1981. 562 p.
49. Schlosser L. A., Simonson M. R., Hudgins T. L. Distance education: definitions and glossary of terms. Third edition. Charlotte, N.C.: IAP – Information Age Pub. 2010. P. 1. URL: <https://www.researchgate.net/publication/40822235->

N. (дата звернення: 29.10.2024).

50. Simonson M., Zvacek S. M., Smaldino S. Teaching and learning at a distance: Foundations of distance education. 7th ed. IAP Inc. 2019. URL: https://www.academia.edu/39818858/Teaching_and_Learning_at_a_Distance_Foundations_of_Distance_Education_SIXTH_EDITION. (дата звернення: 17.10.2024).

План-конспект уроку із англійської мови на тему: «My family»**(5 клас)****Сфера спілкування:** особистісна**Тематика ситуативного спілкування:** моя родина**Мовний інвентар:** мої родинні зв'язки, професії батьків**Мета уроку (як намір вчителя):**

- активізувати використання лексичного матеріалу;
- спонукати учнів до іншомовного спілкування;
- розвивати монологічне мовлення;
- розвивати навички читання;
- розвивати мовну здогадку;
- розвивати вміння аргументувати свою точку зору, аналізувати та робити

висновки;

Наприкінці уроку учень:

- використовує лексичний матеріал у своєму мовленні;
- проявляє інтерес до іншомовного спілкування;
- вільно висловлює думки;
- читає тексти та перекладає їх;
- може здогадатись про що йдеться у тексті;
- аргументує свою точку зору, аналізує та робить висновки.

Тип уроку: розвиток навичок говоріння та читання**Форма роботи:** дистанційна**Платформа:** Google Meet**Обладнання:** комп'ютер, презентація, листи паперу, олівці

Схематичний план уроку

I. Початок уроку:

1. Привітання та організація класу, перевірка присутніх

2. Повідомлення теми та мети уроку, мотиваційний момент

II. Основна частина:

1. Актуалізація опорних знань
2. Підготовка до читання тексту
3. Читання тексту
4. Перевірка розуміння прочитаного
5. Завдання «Сімейне дерево» як закріплення матеріалу
 - 5.1 Інструкції для виконання завдання
 - 5.2 Виконання завдання
 - 5.3 Презентація робіт. Говоріння.

III. Заключна частина уроку:

1. Підсумок уроку
2. Рефлексія
3. Домашнє завдання

Хід уроку

I. Початок уроку

1. Привітання та організація класу, перевірка присутніх

T: Good morning, students. I'm glad to see you. How are you?

2. Повідомлення теми та мети уроку, мотиваційний момент

T: Today we are going to talk about something very important and close to our hearts: our families. But first I have a question for you. Can anyone tell me why it might be important to know the English words for family members?

Вчитель слухає відповіді учнів.

T: Great answers! Knowing the English names for family members can be very useful.

II. Основна частина:

1. Актуалізація опорних знань

T: What is a family? Who are the members of your family?

Вчитель слухає відповіді учнів і допомагає у разі необхідності.

T: Excellent! A family usually includes a mother, father, and children. But there can also be grandparents, aunts, uncles, cousins, and even pets.

2. Підготовка до читання тексту

T: Let's go through some of these words together. Repeat after me: mother, father, brother, sister, grandmother, grandfather, uncle, aunt, cousin, and pet.

Вчитель вимовляє кожне слово і заохочує учнів повторювати за ним.

T: Great job! Now, let's move on to our lesson for today. We'll be learning more about family members and practicing our reading and speaking skills.

3. Читання тексту

Вчитель читає текст уголос, чітко вимовляючи кожне слово. Учні сліdkують за текстом, який вони бачать на екрані.

T: I am going to read the text about Emily and her family. Follow the text that you see on the screen.

Hello! My name is Emily. I have a wonderful family. My mother's name is Alice. She works as a nurse at the hospital. My father's name is Robert. He is an engineer. I have two siblings, a brother and a sister. My brother's name is James. He is twelve years old and loves playing soccer. My sister's name is Sophie. She is seven years old and enjoys painting. We also have a cat named Whiskers. Whiskers is very playful and loves to chase his toy mouse. Every evening, we have dinner together and talk about our day. On weekends, we often visit our grandparents who live nearby. My grandmother's name is Margaret, and my grandfather's name is William. They have a beautiful garden where we play and help with gardening. I love my family very much.

T: Now let's read the text again, but this time let's do it in pairs. Take turns reading each sentence aloud with your partner.

Учні читають текст у парах.

4. Перевірка розуміння прочитаного

Вчитель задає питання про текст.

T: Let's see how well you understood the text. Can anyone tell me who is in Emily's family?

What does Emily's mother do?

What is Emily's father's job?

What are the names of Emily's siblings?

What does Whiskers love to do?

What do Emily and her family do on weekends?

5. Завдання «Сімейне дерево» як закріплення матеріалу

T: Now that we have read about Emily's family, we are going to create our own family trees. This will help us practice the new words we have learned and learn more about each other's families.

5.1 Інструкції для виконання завдання

T: Here is what you need to do:

1. take a sheet of paper and draw a bid tree with branches;
2. on each branch write the name of a family member and their role (for example, mother, father, brother);
3. add some details about each family member like their age, what they enjoy to do, or their job;
4. you can decorate your tree with drawings and colors to male it look nice.

Вчитель показує приклад сімейного дерева на екрані.

5.2 Виконання завдання

T: Start creating your family trees. Take your time and make sure to include everyone in your family. If you need any help with words or ideas, just raise your hand.

Учні працюють над своїми сімейними деревами.

5.3 Презентація робіт. Говоріння.

T: Let's share our family trees with the class. Who would like to go first?

Декілька учнів презентують свої сімейні дерева, розповідаючи про членів своєї родини англійською мовою. Також учні можуть поставити питання один одному про їхні сім'ї.

III. Заключна частина уроку:

1. Підсумок уроку

T: You all did a fantastic job! Creating family trees helped us practice talking about our families in English. We learned new words and shared interesting things about our families. Remember, knowing how to talk about your family in English can be very useful in many situations.

2. Рефлексія

T: What did you learn today? What was easy or difficult for you?

Учні діляться своїми враженнями від уроку.

3. Домашнє завдання

T: Write a short text (5-7 sentences) about your family in English, using the family tree we made in class.